

De Jaren 50 Scenische Synopsis

Rudy Geldhof

"DE JAREN VIJFTIG": personages

MAN	PAUL VERMEER
VROUW	MARIA SOETHOUT
KIND	JAN VERMEER
GROOTVADER	GUST SOETHOUT
GROOTMOEDER	EMMA, echtgenote SOETHOUT
CYRIEL	CYRIEL VERMEER
MARGOT	MARGOT VERMEER
KOREAAN	LOUIS COOREMAN
BIOSKOOPUITBATER	LUDO STREULENS
" VROUW	MARIE-CLAIRE, echtgenote STREULENS
" DOCHTER	LILY STREULENS
LERAAR-PRIESTER	EERWAARDE GODFRIED DE MAN
AANBIDDER	LUCAS DEWACHTER
WERNER	WERNER FINCK
WEDUWE WERNER	ILSE, echtgenote FINCK
OUDSTE ZOON WERNER	FRANZ FINCK
SICHERHEITSMAN	SCHÖNFELD
GESTAPO	GERHARDT
LEIDER VERZET	LEOPOLD de HEMPTIN
VNV-ER	WILLEM VAN KERREBROUCK
VROUW VNV-ER	SIMONE, echtgenote VAN KERREBROUCK
ZOON VNV-ER	BEOWULF, alias WOLF VAN KERREBROUCK
BOERTJE	HENRI VERSTUYFT
OUDE MEID	MARTHA
LIEF VAN PAUL, SECRETARESSE	BEATRICE

1 – Interieur – Werkkamer schrijver – Dag

Begin de jaren negentig.

We zien Jan Vermeer, vijftig jaar oud en schrijver, bezig in zijn werkkamer. Tekstverwerker, TV, video. Op zijn werktafel: veel documentatie, foto's en krantenknipsels.

Op de TV zijn beelden te zien van de geschiedenis van De Muur van Berlijn.

We horen wat Jan (de verteller denkt).

Stem verteller

Dat het al vijf jaar geleden is dat de Muur afgebroken is, de Muur die zoveel jaren mensen en gezinnen van elkaar scheidde.

Ook in het gezin van mijn ouders speelde de Muur een dramatische rol. Nu pas, na zoveel andere boeken, kan ik het aan de lang versluisde gebeurtenissen te boek stellen.

Het wordt een familiechroniek, een beschrijving van de muren die binnen mijn ouderlijk gezin oprezen, en de weerslag daarvan op mijn kinderjaren. Het wordt het verhaal van het bewaren en blootleggen van een familiegeheim, dat zijn verre oorsprong vond in de Tweede Wereldoorlog.

2 – Documentaire beelden

Documentaire beelden van het internationale en nationale gebeuren tijdens de Tweede Wereldoorlog, de bezetting.

Stem verteller

Hoe ik mijn boek laat beginnen? Met het verhaal hoe mijn ouders elkaar voor het eerst ontmoetten.

Het was tijdens de Tweede Wereldoorlog, de bezetting.

3 – Exterieur – Waterpoel – Dag

Een zonnige dag. Twee jonge vrouwen baden in de waterpoel. Eén van hen is de aantrekkelijke Maria, de toekomstige moeder van Jan. Twee ruwe kerels benaderen de meisjes.

Verderop kijken, eveneens in badpak, twee jonge mannen toe. Ze zijn in het gezelschap van een wat oudere man. Het zijn Paul, de toekomstige vader van Jan, en zijn vriend Louis, twee knappe kerels. De oudere, volledig aangeklede man is Cyriel, de broer van Paul. Cyriel is epilepticus, een wat afwezige, trage man.

Stem verteller

De wereld stond zowat in brand, maar daar had men in het dorpje van mijn moeder weinig last van. Mijn moeder was een uitzonderlijk knappe zwemster, een knappe verschijning tout court, en dat ontging de jonge mannen uit de streek niet, en zeker niet mijn vader.

4 – Exterieur – Waterpoel – Dag

De twee ruwe kerels maken de jonge vrouwen onbehouden het hof. De meisjes stellen hun attenties niet op prijs, tot de kerels echt opdringerig worden. Tenslotte komen Paul en Louis tussenbeide. Er ontstaat een woordenwisseling die ontaardt in een handgemeen. De ruwe kerels zijn niet opgewassen tegen Paul, die verbazend goed overweg kan met zijn vuisten. De kerels druipen af met de bedreiging: "We vinden u nog wel!"

Kennismaking tussen de dankbare Maria en Paul.

Maria zwemt naar de overkant van de poel. Paul wil niet voor haar onderdoen en volgt haar.

Hij kan blijkbaar beter boksen dan zwemmen en dreigt te verdrinken.

Maria redt hem en dringt aan dat hij zich laat verzorgen bij haar ouders thuis.

5 – Exterieur – Winkel ouders Maria – Dag

We horen reeds de stemmen van Paul en Maria.

6 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Gust, Maria's vader schenkt Paul een druppeltje in, een goed excuus om er zelf een paar te drinken. Ze zijn omringd door Maria, haar moeder Emma, Cyriel en Louis. Men maakt kennis: Paul en Cyriel zijn broers die in een naburig dorp wonen. Louis is hun vriend. En Maria woont hier met haar ouders, wier winkeltje ze helpt uitbaten. Paul werkt op het kadaster, in de stad. Cyriel, die als epilepticus niet goed tegen opwinding kan, heeft last van zenuwtrekkingen. Paul stelt de anderen gerust, het gaat zo over.

De winkelbel gaat.

7 – Interieur – Winkelruimte ouders Maria – Dag

Meester Lucas, dorpsonderwijzer, weduwnaar en stille aanbidder van Maria, komt bezorgd vragen of er iets gebeurd is met Maria.

Ondertussen krijgen we een algemene indruk van het gezellige winkeltje, waar zowat alles te koop is: van snoep, populaire boekuitgaven, kleine textielwaren tot valiezen.

De schuchtere meester Lucas wordt gerustgesteld, maar buiten tikken de twee ruwe kerels tegen het raam. Ze lachen Paul, die bijna verdronken is, smalend uit. "Niets van aantrekken" zegt Maria's vader "Het zijn twee onnozelaars die rond mijn dochter draaien."

8 – Documentaire beelden Tweede Wereldoorlog

Gevechtscènes aan verre fronten, oorlogsschepen die slag leveren.

Stem verteller

Maar het waren niet de plaatselijke Casanova's of de stille weduwnaar meester Lucas, die mijn moeders liefde wonnen. De oorlog leek ver weg en...

9 – Exterieur – Waterpoel – Dag

Paul en Maria zitten te vrijen.

Stem verteller

... en ieder vrij uur besteedde mijn vader aan het nemen van zwemlessen bij mijn moeder. Zes maanden les leken voldoende. Ze besloten te trouwen.

10 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Het bruiloftsmaal.

De aanwezigen: Paul en Maria, haar ouders gust en Emma, Pauls broer Cyriel en Louis.

Verder Margot, Pauls zuster die vergezeld is door een vriend uit de stad.

Ook meester Lucas en Henri, een oude vriend van Maria's vader zijn van de partij.

Gelegenheid tot verdere voorstelling van de personages: Dat Maria gaat inwonen in het huis van Paul en Cyriel, die sedert de dood van hun ouders een huisje betrekken in een naburig dorp.

Dat de ouders van Maria er warmpjes inzitten.

Het klikt direct tussen de wat kwetsbare Maria en de zonderlinge epilepticus Cyriel.

Henri, de oude vriend van Maria's vader, is een eenzaat die in een klein boerderijtje woont.

Hij verdient veel geld door stedelingen te voorzien van zwart voedsel. Onder zijn gespeelde jovialiteit gaan hebzucht en onbetrouwbaarheid schuil. Ook het kersverse echtpaar zal bij hem terecht kunnen voor "marchandise tegen een vriendenprijsje".

Cyriel wordt geplaagd: wanneer gaat hij eens gaan trouwen denken? Cyriel weet dat hij met zijn ziekte niet geschikt is voor het huwelijk. Hij neemt zijn pillen en is niet van plan zich dood te werken voor een eigen gezin. Margot, de zuster van Paul en Cyriel, woont in Brussel. Ze is een levenslustige, frivole stedelinge. Paul wordt schertsend beklaagd door zijn goede vriend Louis: trouwen is uw vrijheid prijsgeven. Louis houdt het voorlopig bij het vrijgezellenleven.

Gust, Maria's vader, is een kleurrijk figuur: hij drinkt graag en meestal op een bizarre manier: maandenlang blijft hij sober om ineens dagenlang op stap te gaan, dan doe hij een "novene". Hij denkt de mensen te boeien met zijn verhalen over uitvindingen, paranormale toestanden en vliegende schotels.

Er volgt een ontroerend moment als de brave meester Lucas de bruid, die hij in stilte al jaren aanbad, een geschenk aanbiedt. Hij wenst haar een gelukkig huwelijk toe.

Niemand van de aanwezigen is geëngageerd in de politiek. Ze houden zich ver van collaboratie en verzet. Alleen Louis laat duidelijk blijken dat hij de Duitsers niet in het hart draagt.

Naar het einde van het feest toe, doet Cyriel of hij zich niet al te lekker voelt. Hij gaat naar huis, vergezeld door Louis.

11 – Exterieur – Woning Paul – Dag

De kleine arbeiderswoning is bebloemd. Boven de deur hangt een laken waarop grof geschilderd is: "Lang leve de trouwers". Het is het werk van Louis en de glunderende Cyriel, die Paul en Maria verwelkomen.

De burens komen het gehuwde paar gelukwensen. Het zijn Willem en zijn vrouw Simone.

Willem, een wat onbehouden kerel, die op een weinig verfijnde manier humoristisch tracht te zijn, dringt zich op en volgt Paul en Maria naar binnen.

12 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul, Maria, Cyriel, Louis en de buren Willem en Simone. Willem voert het hoge woord. Maria ondergaat zijn goedbedoelde maar platte humor. Willem vraagt Paul lachend of hij, nu hij ernstig getouwd is, eindelijk gaat lid worden van het V.N.V., waar Willem een belangrijke pion in is. Paul maakt er zich van af met een grapje. Willem schertst of Cyriel misschien lid wil worden. Cyriel verbergt zich achter zijn ziekte: "Ik ben daar niet geschikt voor." Louis grijpt in: "Laten we de trouwers alleen laten." De buren en Louis verlaten de woning. Cyriel trekt zich discreet terug. Maria vleit zich in Pauls armen.

13 – Interieur – Slaapkamer Paul – Nacht

De eerste huwelijksnacht. Ontroerende onwennigheid van Maria, die teder wordt opgevangen door Paul. Ze worden gestoord door het gesnurk van Cyriel, in de belendende slaapkamer. Paul vraagt Maria of ze de voortdurende aanwezigheid van Cyriel zal kunnen verdragen. Hij is tenslotte epilepticus en niet helemaal normaal. Maria stelt Paul gerust, ze vindt Cyriel zo 'n zacht mens. Ze is aalleen spijtig dat ze niet langer zal kunnen helpen in het winkeltje van haar ouders, waar het ganse dorp over de vloer kwam. Maar nu vleit ze zich verliefd in de armen van haar man.

14 – Exterieur – Kadaster – Dag

Geluid van de planafdrukmachine.

15 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul is aan het werk aan zijn planafdrukmachine. Bedienden lopen in en uit. Het werkritme is laag en er heerst een kameraadschappelijke sfeer. Er worden grappige opmerkingen gemaakt over het kersverse huwelijk van Paul. De chef komt nerveus binnen. Paniekerig en zonder veel resultaat tracht hij zijn gezag te laten gelden: morgen komt er hoog bezoek, de boel moet schoongemaakt worden en morgen moeten ze allemaal een propere stofjas aanhebben. De werknemers storen zich weinig aan hem. Ze vragen geïntrigeerd over welk hoog bezoek het gaat. De chef meldt gewichtig dat hij zwijgplicht heeft. Er wordt tegen een ruit getikt. Het is Maria. Paul legt zijn machine stil en doet zijn stofjas af. De chef protesteert. Paul wuift dit lachend weg: morgen zal hij vijf minuten eerder beginnen werken. Hij is een getrouwd man nu en moet zorgen dat er eten op tafel komt voor zijn gezinnetje. Hij gaat naar buiten.

16 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Dag

Paul en Henri komen per fiets aan en gaan naar binnen.

17 – Interieur – Boerderijtje Henri – Dag

Paul kijkt toe hoe Maria eetwaar koopt van Henri, bij wie ze, niet in het minst om commerciële redenen, erg welkom is. Als hij de gevraagde eetwaren gaat helen (buiten de koffie, die is niet voorradig), vraagt Paul zich bezorgd af of ze dit alles wel kunnen betalen. "Geen nood" zegt Maria "mijn vader heeft me geld gegeven."

18 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul heeft een propere stofjas aan en is aan het werk aan de planafdrukmachine. Twee collega's bevinden zich ook in het kantoor. De chef loopt nerveus rond. Louis komt binnen. Of Paul vanavond mee gaat trainen?

De chef smijkt Louis buiten: "Dit is hier geen openbare plaats!" Louis driuift verwonderd af. Paul en zijn makkers gniffelen om zoveel ongebruikelijke gestrengheid.

Ineens stappen Duitse officieren en soldaten binnen. Ze zijn begeleid door de directeur van het kadaster. Er worden snelle, strenge orders uitgedeeld: de Duitse soldaten zullen hier geregeld gebruik maken van de planafdrukmachine. De enige die bij hen mag blijven is Paul. Hij moet zich beschikbaar houden voor het geval de soldaten problemen hebben met de machine. De directeur en de officieren verwijderen zich en Paul legt de soldaten uit hoe ze de machine moeten bedienen. De Duitsers, onder wie Werner, een gezapige pijprokende huisvader, blijken gemoedelijke kerels te zijn. Ze maken afdrucken van de documenten die ze bij zich hebben. Paul, die zich, zoals hem bevolen is, teruggetrokken heeft, merkt dat de Duitsers plezier in iets hebben. Zijn hulp wordt ingeroepen. Hij moet de Duitsers helpen afdrucken maken van erotische prenten die ze bij zich hebben. Werner legt Paul lachend uit dat zijn vriend Olaf, van wie de prenten zijn, nog vrijgezel is. Er volgen hartelijke gelukwensen.

Paul werpt toevallig een blik op de documenten. De stempels wijzen er op dat ze allemaal ultra geheim zijn. Ondertussen heeft Paul de erotische prenten afgedrukt.

"Schön!" roept Olaf uit, terwijl hij ze in de hand houdt.

19 – Interieur – Bokszaaltje – Dag

We zien eenzelfde erotische prent in Pauls hand. Hij geeft ze aan Louis. Beiden bevinden zich in een primitief ingericht bokszaaltje achter een café.

"Ik zou eens wat van hun serieuze papieren kopiëren" zegt Louis. Paul haalt de schouders op. De twee vrienden boksen. Een paar cafébezoekers kijken toe.

Cyriel en Maria komen binnen.

"Kijk, uw vrouw" zegt Louis. Paul kijkt om en Louis dient Paul een rake slag toe. Hij lacht.

20 – Interieur – Kadaster – Dag

Werner en de andere Duitse Gefreiter zijn aan het werk aan de machine. Amicaal gesprek met Paul, die voor koffie zorgt. De Duitsers zijn hier blijkbaar al meer geweest. Ze hebben problemen met de machine. De hulp van Paul wordt ingeroepen. Dan drinkt men koffie. Het is malt. Werner belooft Paul 's echte koffie te bezorgen. Hij vraagt of Paul zondag thuis is. De Duitsers zijn klaar met hun werk, ze hebben tijd over en besluiten iets te gaan drinken en wat ansichtkaarten voor de vrouw thuis te gaan kopen in de stad. Ze bergen hun documenten op in een lade, die ze afsluiten. Paul is alleen. Hij kan zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen, diept een sleutel op uit zijn zak en maakt copies van een paar geheime documenten.

21 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul, Maria, Cyriel en de Duitser Werner drinken echte koffie. Zeer amicale sfeer. Cyriel houdt zich zoals altijd wat afzijdig. Hij kent zijn plaats, maar ziet en hoort veel. Werner blijkt een aller-charmantst man te zijn. Maria is erg met hem ingenomen als hij enthousiast en vol heimwee vertelt over zijn vrouw en twee zoontjes in de Heimat. Werner haalt foto's te

voorschijn. De vrouw van Werner is knaap, ze zou een oudere zuster van Maria kunnen zijn. Werner toont ook foto's die verband houden met zijn hobby: motorrijden.

22 – Interieur – Bokszaaltje – Dag

Paul toont de copies van de geheime documenten aan Louis. Louis kent iemand van het verzet, een hooggeplaatst persoon, die zal zeker interesse hebben voor de documenten. Paul aarzelt: hij kopieerde de documenten maar voor de grap, uit nieuwsgierigheid. Een paar amateurboksers komen binnen. Paul stopt de documenten snel weg.

23 – Interieur – Salon de Hemptin – Dag

De oude graaf de Hemptin is een telg uit een oud adellijk geslacht en dat is te merken aan het interieur van zijn salon en zijn bijna vorstelijke houding. Maar nu hij de documenten bekijkt, die hem overhandigd zijn door Paul en Louis, kan hij zijn opwinding nauwelijks de baas. Dit zijn ultra geheime documenten van de Organisation Todt, plannen bestemd voor het Oberkommando van het Duitse leger, organogrammen van de Luftwaffe, gegevens over de Atlantik Wall!

Zonder veel tegenspraak te dulden, wijst hij Paul op zijn verantwoordelijkheid. Hij lijft hem in bij zijn verzetsgroep Zig. Paul krijgt duidelijke instructies mee: hij moet zijn spionageactiviteiten geheim houden voor zijn vrouw, hij moet lid worden van het Duitsvriendelijke V.N.V., geregeld met het V.N.V. tijdschrift "Volk en Staat" onder de arm lopen en de Duitse Gefreiter Werner te vriend houden. "Maar hij is een vriend" werpt Paul op. "Des te beter" vindt de Hemptin. Paul vraagt hoe en waar hij de copies moet bezorgen. "Vanaf vandaag hebt ge een maagzweer" beslist de Hemptin.

24 – Stem verteller

En zo belandde mijn vader in het verzet, dat hij bedolf onder de meest geheime Duitse documenten.

Hij bleef bevriend met de Duitsers en waren er Duitse soldaten van dienst die hij niet kende, dan saboteerde hij de planafdrukmaschine, zodat zijn hulp werd ingeroepen. Hij bracht ook verbeteringen aan aan de machine, hij bevestigde er een zak aan voor het afval van het ozalietspapier. Daarin verdwenen dan zijn extra copies. Alles werd samen met Louis op microfilm gezet en op geregelde tijdstippen liet mijn vader zijn maagzweer verzorgen bij een dokter die de microfilms doorspeelde aan een koerier, die er via Frankrijk en Spanje voor zorgde dat de belangrijke documenten het Geallieerd hoofdkwartier te Londen bereikten. Mijn vader werd een trouw lezer van Volk en Staat, tot groot genoegen van de buurman, de V.N.V.-er Willem...

Beelden

die de vertelling onrechtstreeks illustreren.

Stem verteller

... En Werner werd een echte vriend des huizes.

25 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Werner is aanwezig op een feestje in intieme kring naar aanleiding van de eerste huwelijksverjaardag van Paul en Maria. Ook Cyriel en Margot zijn er. Werner heeft cadeautjes mee voor Paul en Maria, die de attentie erg op prijs stelt. Werner uit zijn dankbaarheid voor de huiselijke warmte die hij hier vindt. Werner is een echte père de famille die kapot gaat van heimwee naar zijn eigen gezin. Opnieuw toont hij foto's. Maria is ontroerd. Er valt iets uit Werners portefeuille, het zijn dollars die hij kreeg van een aannemer, toen hij dienst deed aan de Atlantik Wall. Er wordt gedanst. Werner leert Maria walsen. Maria gaat op in de muziek en geniet van deze zalige momenten. Werner wil ook Cyriel, die zoals steeds veel hoort en ziet, leren dansen. De houterige man neemt de les zo ernstig op, dat de anderen het uitproesten van het lachen. De muziek die hier te horen is, speelt een belangrijke rol in de serie. Telkens Maria later in de put zit en aan de warme, integere Werner terugdenkt, zal de melodie als een leidmotief door haar hoofd spoken. Buiten is geclaxonneer hoorbaar. Margot verlaat het gezelschap. Men loert naar buiten: een hoog Duits officier laat Margot hoofs in zijn auto stappen.

26 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Gust ontbijt. Emma komt binnen met een brief. "Post?" vraagt Gust. Emma leest de brief. Ze staat er als versteend bij.

27 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Gust en Emma hebben de brief getoond aan Paul en Maria. Cyriel luistert zwijgend toe. In de anonieme brief staat: "Uw dochter is een moffenhoer. Ze bedriegt haar man met een Duits soldaat. Na de oorlog rekenen we met haar af." Als de ouders van Maria vertrokken zijn, beraadslagen Paul en Maria. Maria vindt dat het 't veiligste is om de vriendschapsbanden met Werner te verbreken. "Dat kan zomaar niet" zegt Paul. Hij draait rond de pot, en bekent tenslotte dat hij verplicht is om Werner te vriend te houden, om onverdacht zijn verzetsactiviteiten te kunnen voortzetten. Maria is geschokt omdat haar man die activiteiten voor haar verzwegen heeft en omdat Paul de vriendschap met Werner misbruikt heeft. Paul vraagt begrip voor zijn dubieuze houding t.o.v. Werner: hij voelt echt vriendschap voor hem, maar aan de andere kant moet hij de naïeve Werner blijven gebruiken. Opnieuw vangt Cyriel, die zich discreet in een belendende kamer begeven heeft, veel op. Maria dringt aan dat Paul zijn spionageactiviteiten zou stoppen. Hij brengt hun gezin in gevaar, gezin dat misschien zal uitgebreid worden. Zo verneemt Paul dat zijn vrouw in verwachting is. Hij reageert natuurlijk enthousiast en belooft een oplossing voor hun probleem te zoeken.

28 – Interieur – Wachtkamer dokter – Dag

In de wachtkamer zitten de V.N.V.-er Willem en zijn vrouw Simone. De dokter komt met Maria en Paul uit zijn consultatiebureau. Willem vraagt Paul of zijn vrouw ook een maagzweer heeft. Maar dan gaat hem een licht op: een man en een vrouw die samen een dokter consulteren, dat betekent dat er een kind op komst is. Waarom zat hij hier anders zelf met zijn vrouw? Ook zij is in verwachting. De joviale bemoeizucht van Willem kan Maria niet bekoren.

29 – Interieur – Salon de Hemptin – Dag

"Uitgesloten!" roept de Hemptin. Paul, die in het gezelschap is van Louis en de koerier, moet zijn spionageactiviteiten voortzetten. Hij wijst op het grote belang van de documenten en de enorme schade die het Duits leger kan toegebracht worden. Vaak belanden de ultra geheime plannen eerder op de tafel van het Geallieerd Hoofdkwartier te Londen dan op die van het Duitse Hoofdkwartier te Berlijn! En wat voor plannen! De opstelling van de Duitse troepen tussen Antwerpen en Gravelines, alle speciale telefoonverbindingen van Amsterdam tot Bordeaux, alle echte en valse mijnevelden aan de Belgische kust, enz.!

Paul wordt terechtgewezen omdat zijn vrouw op de hoogte is van zijn spionageactiviteiten. "Doe uw werk, blijf die Duitser thuis ontvangen en zwijg tegen uw vrouw" beveelt de Hemptin.

30 – Stem verteller

En mijn vader zweeg. Hij kopieerde verder, waardoor de geallieerden precies de ligging van de belangrijkste doelwitten te weten kwamen. Mijn moeder was zich van geen gevaar bewust. Op een mooie lentedag werd ik geboren. Jan Vermeer, drie kilo zeshonderd. Ook bij de burens werd een zoon geboren. Beowulf Van Kerrebrouck, drie kilo achthonderd.

Beelden

die de vertelling begeleiden.

31 – Exterieur – Woning Willem en woning Paul – Dag

's Morgens. Willem opent zijn luiken. Hij schrikt op als hij ziet dat er iets in krijt op de luiken van Pauls huis geschreven is, namelijk: "Hier zit een kind van een Duitser"

Hij gaat snel aankloppen bij Paul.

32 – Exterieur – Woning Paul – Dag

Bijgestaan door Willem, veegt Paul zijn luiken schoon. Maria kijkt bezorgd toe. Een fietser rijdt langs. Willem troost Maria, die zich in huis terugtrekt.

"Als ik ooit de dader vind!" sist Paul.

33 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul werkt samen met een Duits soldaat aan de planafdrukmachine. Hij loopt er bezwaard bij. Werner, die voor koffie zorgt, vraagt wat er scheelt.

"We moeten eens praten" zegt Paul "maar niet hier."

34 – Interieur – Woning Paul – Dag

Werner speelt met de baby die op zijn schoot zit. Hij ziet dat Maria niet in haar gewone doen is. Paul komt binnen en brengt Werner op de hoogte van het delicaat probleem waar hij en zijn vrouw mee zitten. Paul stelt Werner direct gerust, hij weet wel dat er nooit iets geweest is tussen hem en Maria. Maar hoe moet dat nu verder?

Werner stelt spontaan voor niet meer op bezoek te komen. Paul vindt dit geen goed idee, dan gaat men misschien nog meer roddelen en trouwens, hij wil Werner niet zomaar laten vallen.

De drie trachten een oplossing te vinden. Er wordt voorlopig besloten dat Werner de komende weken niet meer op bezoek komt.

Als Maria alleen is met Paul, voelt ze hem aan de tand en verneemt dat hij nooit opgehouden is met zijn verzetsactiviteiten. Paul stelt haar gerust: de geallieerden naderen, het einde van de oorlog is in zicht. Dat Maria goed voor hun kind zorgt, hij zal voorzichtig zijn in het kadaster.

35 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul kijkt toe hoe twee Duitse soldaten de machine bedienen.

Stem verteller

En mijn vader was voorzichtig en hij bleef zijn zenuwen de baas, hij wel.

36 – Exterieur – Kruispunt – Dag

Een auto met Franse nummerplaat staat bij een wegwijzer aan een verlaten kruispunt, ergens in Frankrijk. Achter het stuur zit een Fransman met alpinopet. In de auto bevinden zich een lid van de Gestapo en twee Duitse soldaten.

Een auto met Belgische nummerplaat komt aangereden. De Fransman knikt. De man van de Gestapo en de soldaten bukken het hoofd. De auto uit België stopt. De Fransman stapt uit en gaat naar de andere auto. Hij neemt plaats naast de chauffeur, die de koerier blijkt te zijn.

De koerier overhandigt de Fransman een tabakszak. De Fransman controleert de inhoud. Hij knikt als hij de microfilms ziet en stapt uit. Op dat moment wordt de auto omsingeld door de drie Duitsers, wapens in de aanslag. De koerier geeft vol gas. Zijn auto wordt beschoten. De auto slipt en komt tot stilstand. Het portier valt langzaam open en de koerier valt bebloed uit de auto.

37 – Exterieur – Gebouw Geheime Feldpolizei – Dag

We horen reeds de stem van Gerhardt, de harde Feldpolizeikommissar. "Ze hebben gelijk! Het lek moet in deze verdomde stad zitten...!"

38 – Interieur – Kantoor Geheime Feldpolizei – Dag

Gerhardt: "... In het kadaster!"

Gerhardt heeft duidelijk de leiding van het onderzoek. Hij is omringd door ondergeschikten, onder wie Schönfeld, die de graad van Feldpolizei-Assistent heeft en meer menselijkheid uitstraalt.

Gerhardt: "De idioten! Waarom moesten ze die koerier doodschieten! Nu kan hij niet meer praten. Maar we gaan er anderen doen praten!"

Gerhardt bekijkt nog eens de microfilms: "Een ramp! Zo 'n belangrijke gegevens. We gaan de boel uitmesten!"

39 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul, Werner en een tweede Duitse soldaat bedienen de machine. Gerhardt, Schönfeld en Duitse soldaten vallen binnen, de chef en de directeur voor zich uitduwend. Paul, Werner en de andere soldaat worden afgevoerd. Gerhardt geeft bevel de werkplaats te doorzoeken.

40 – Exterieur – Gebouw Geheime Feldpolizei – Dag

Door een raam zien we in snel tempo hoe beurtelings de directeur, de chef, Paul en Werner ondervraagd worden. Gerhardt pakt hen hard aan.

41 – Interieur – Kantoor Geheime Feldpolizei – Dag

Werner wordt afgeblaft door Gerhardt. Assistent Schönfeld kijkt toe. Werner wordt gefouilleerd. De dollarbiljetten worden gevonden. Gerhardt triomfeert: "De Judaspenningen voor het verraad!". Werner schudt angstig het hoofd.

42 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Avond. Geluid van overvliegende geallieerde bommenwerpers. Maria zit met haar kind op schoot. Ze heeft van de overval op het kadaster gehoord en staart bang voor zich uit. Buurvrouw Simone, die voor haar kind aan het zorgen is, tracht haar moed in te spreken. Paul komt binnen. "Ik ben voorlopig vrij"
Maria valt in zijn armen. Paul meldt dat Werner aangehouden is.

43 – Interieur – Salon de Hemptin – Dag

De Hemptin, Paul, Louis en de dokter beraadslagen. De Hemptin beslist dat Paul zijn verzetsactiviteiten moet stopzetten en gewoon verder werken op het kadaster. Hij is verbolgen als hij verneemt dat Paul copies voor zichzelf bewaard heeft. Hij eist dat Paul deze fout herstelt en de copies vernietigd.
Paul verwijt de Hemptin dat hij ook fouten begaan heeft: hij heeft de koerier in contact gebracht met de andere leden van de verzetsgroep. Gelukkig is hij dood, anders had hij iedereen kunnen verraden.

44 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul verbergt copies van de Duitse documenten op een veilige plaats. Aan Maria vertelt hij dat hij ze niet wil vernietigen omdat hij de Hemptin niet helemaal vertrouwt. "Dat soort mensen gaan over lijken. De copies kunnen dienen als vrijbrief na de oorlog." Buurman Willem komt binnen. Hij ziet sporen van de werkzaamheden van Paul. Hij stelt sluw voor dat Paul altijd op hem beroep kan doen, moest hij verder nog moeilijkheden ondervinden. Willem beweert dat hij belangrijke mensen kent die hun invloed kunnen laten gelden bij de Duitsers.

45 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul is aan het werk aan de planafdrukmachine. Hij kijkt angstig op als hij zware stappen hoort op de gang. Duitse soldaten vallen binnen en leiden hem op.

46 – Kantoor Geheime Feldpolizei – Nacht

Paul ziet er zeer vermoeid uit. Hij is al langdurig ondervraagd door Gerhardt. Schönfeld kijkt toe. Paul verdedigt zich met zijn lidmaatschap van het V.N.V. Schönfeld wijst Gerhardt er op dat de V.N.V.-er Willem Van Kerrebrouck in het voordeel van Paul getuigd heeft. De vriendschap tussen Paul en Werner komt ter sprake. Paul wordt zelfs geconfronteerd met Werner.

Paul blijft beweren dat hij geen banden heeft met het verzet en dat hij nooit iets verdachts van Werner gehoord of gezien heeft.

Paul is getuige van de discussie tussen Gerhardt en Schönfeld, die vindt dat Paul niet moet vastgehouden worden.

In de verte wordt er gebombardeerd.

Paul moet op de gang wachten. Door de deuropening ziet hij hoe Werner nogmaals hard wordt aangepakt door Gerhardt. Het gaat over zijn dollars, zijn vriendschap met Paul en zijn zagezegd vaderschap van Pauls kind. Gerhardt laat zich vervangen door Schönfeld, die Werner menselijker aanpakt. Het blijkt dat ze van dezelfde streek zijn. Werner bezweert zijn onschuld. Schönfeld schijnt hem te geloven.

Gerhardt daagt terug op en geeft Werner een laatste kans: hij gaat onmiddellijk over tot een bekentenis, of hij wordt overgebracht naar een gevangenis die zal dienst doen als wachtkamer voor de dood.

Schönfeld neemt Paul mee in de richting van de uitgang en de radeloze Werner mag opnieuw in het felle licht van een bureaulamp staren.

47 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

In de verte vallen bommen.

Bedrukte sfeer. Paul drinkt hete koffie en Maria's blik dwaalt naar een foto van Werner. Cyriel komt binnen. Hij voelt een aanval van epilepsie opkomen. Paul ontfermt zich over hem.

48 – Exterieur – Legerwagen – Nacht

In de verte vallen bommen.

Werner wordt, bewaakt door Duitse soldaten, overgebracht naar een gevangenis. De bombardementen worden heviger. De vrachtwagen houdt halt. Allen springen er uit. Werner wipt in een gracht.

Nieuwe bombardementen. De soldaat naast Werner wordt dodelijk getroffen. Werner ziet op een paar meter van hem een motorfiets. Hij aarzelt en springt tenslotte op de motor. Midden de bombardementen weet hij te ontsnappen.

49 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

In de verte wordt gebombardeerd.

Paul en Maria verzorgen Cyriel.

Er wordt tegen de ruiten getikt. Het is Werner. Hij wordt binnengelaten. Hij vraagt of Paul en Maria hem kunnen helpen. Hij moet onderduiken. Maria moet niet lang nadenken, ze weet iets. Ze doet haar jas aan. Paul, die zijn handen vol heeft met het verzorgen van Cyriel, vraagt wat ze van plan is, maar Maria en Werner lopen het huis al uit.

50 – Exterieur – Straat Paul – Nacht

Buurman Willem loert door de gordijnen van zijn slaapkamer. Hij ziet dat Werner en Maria naar de goed verborgen motor lopen en wegrijden.

51 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Nacht

De motor met Werner en Maria komt er aan.

52 – Interieur – Boerderijtje Henri – Nacht

De oude Henri is zeer weigerachtig om Werner een tijdje te verbergen. Uiteindelijk geeft hij toe, voor het geld dat Maria hem belooft. Hij gaat de motor verbergen en Maria kan beschikken over een fiets om terug naar huis te rijden. Ontroerend afscheid tussen Werner en Maria.

53 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Maria is terug. Cyriel is al wat beter. Het was een lichte aanval. Paul verwijt Maria dat ze hun gezin en het spionagenet in gevaar brengt door Werner te helpen. En is Henri, de geldzak, wel te vertrouwen? Maria blijft koppig haar impulsieve handelswijze verdedigen. In de discussie die opstaat, laat Paul zich ontvallen dat Werner een té goede vriend is van Maria. Hij ziet direct het domme van zijn belediging in en tracht het goed te maken met verzoenende humor: "Gij blijft maar levens redden. Eerst het mijne, nu dat van een Duitser". Maar voor humor is er op deze bange momenten weinig ruimte. Cyriel wordt aangemaand te zwijgen. Geen probleem, die beweert natuurlijk dat hij weeral niets gehoord of gezien heeft, hij had immers een kleine aanval. Men besluit nog een paar uur te slapen.

54 – Interieur – Slaapkamer Paul – Dag

Vroege morgen.

Paul slaapt. Maria is wakker. Gebonk op de deur. "Aufmachen! Schnell!" Paul is klaarwakker.

55 – Interieur – Slaapkamer – Dag

Gedeelten uit deze scène worden afwisselend getoond met gedeelten uit scène 56.

Paul wordt zeer hard aangepakt door Gerhardt.

Cyriel bevindt zich ook in de kamer. Hij voelt zich ineens veel zieker.

Gerhardt wil weten of Werner hier hulp gezocht heeft. Soldaten doorzoeken brutaal de bovenkamers, maar vinden niets.

56 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Schönfeld ondervraagt Maria, die haar baby op de schoot heeft. Schönfeld stelt zich erg menselijk op. Hij stelt persoonlijke vragen en kijkt verrast op als hij de naam van het kind hoort. Hij heeft ook een Jan thuis, maar die zal ondertussen al vijf jaar oud zijn.

Schönfeld, die ontroerd is door het beeld van de jonge vrouw en het kind, laat in bedekte termen verstaan dat hij naar het einde van de oorlog snakt en dat hij de gezochte Werner gekend heeft voor de oorlog. Hij acht hem niet in staat tot landverraad voor wat geld. Maar zijn dollars betekenen zoveel als een eerste terdoodveroordeling en zijn vlucht als een tweede.

Gerhardt komt de kamer binnen met Paul, die brutaal voortgeduwd wordt door de soldaten.

Gerhardt meldt dat Paul meemoet, hij moet achter de tralies tot hij wil spreken. Schönfeld neemt Gerhardt apart en vraagt of dit wel nodig is. "Ja!" luidt het antwoord.

Maria en Cyriel zien hoe Paul afgevoerd wordt.

"Hij heeft met vuur gespeeld. En gij ook" zegt Cyriel.

57 – Exterieur – Woning Paul – Dag

Buurman Willem klopt aan. Maria doet open en laat Willem binnen.

58 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Cyriel luistert mee. Willem komt Maria zijn hulp aanbieden.

Hij laat voorzichtig verstaan dat hij vermoedt dat Paul wel degelijk iets te maken heeft met het verzet. Hij verbergt ook niet dat hij gezien heeft hoe Werner op een motorfiets weggereden is met Maria.

Hij heeft machtige vrienden en wil Maria dus helpen. Wat hij er voor in ruil wil? Als de Duitsers hier weg zijn, moet Paul hem op zijn beurt in bescherming nemen. Maria lost niets en geeft niets toe, maar ze bedankt Willem voor de geboden hulp. Ze zal er over nadenken.

59 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Familieraad.

Maria, Margot, Cyriel en de ouders van Maria, Gust en Emma. Ook Louis is erbij.

Ze moeten Paul kost wat kost zien vrij te krijgen. Allerlei wilde voorstellen worden gedaan: Zou Maria Schönfeld niet opzoeken? Die heeft zich erg menselijk opgesteld. Of is dit een valstrik?

Of kan Margot niet helpen, die kent een hoog Duits officier.

Kan er raad gevraagd worden aan de Hemptin? Louis neemt Maria apart en meldt dat de Hemptin ondergedoken is. Louis zelf gaat ook onderduiken.

En waarom geen beroep doen op Willem, de buurman?

Men komt niet echt tot een besluit.

Cyriel heeft zich niet in het gesprek gemengd.

60 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Maria is in gedachten verzonken. Ze kijkt verrast op als Cyriel ineens het woord neemt.

Volgens Cyriel is er een oplossing.

"De Duitsers zoeken Werner. Als ze die vinden, komt Paul allicht vrij. Via Willem, die zijn hulp aangeboden heeft, kan er misschien iets geregeld worden".

Cyriel wil zelf de nodige stappen doen. Maria verbiedt het hem verontwaardigd. "We wachten af. Misschien vindt Margot een oplossing, bij haar hoge Duitse officier."

61 – Stem verteller

En er werd gewacht. Ondertussen rukten de geallieerde troepen op. Hoe lang zou het nog duren voor ons dorp bevrijd werd? Dagen? Weken? Ook mijn vader telde de dagen.

Beelden

Documentaire beelden van oprukkende geallieerde troepen.

62 – Interieur – Cel – Dag

Paul zet een achtste streepje op een muur in zijn cel. Hij gaat moedeloos zitten. De deur wordt geopend. Schönfeld meldt dat hij vrij is. Paul verneemt dat de Duitsers Werner te pakken hebben gekregen. Hij is dood. Er zijn aanwijzingen gevonden dat Paul niet bij de spionagezaak betrokken is.

63 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul valt in de armen van Maria. Als Maria verneemt dat Werner dood is, barst ze in snikken uit. Ze kijkt Cyriel indringend aan. Cyriel verlaat de kamer. Maria is over haar toeren. Ze wil hier weg. Ze wil onderduiken bij haar ouders. Paul vindt dit overbodig. Binnen een paar dagen staan de Canadezen hier en bij haar ouders zitten ze ook niet zo veilig. Maria dringt aan. Paul geeft toe.

64 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Maria, Paul en Cyriel installeren zich. Maria's ouders zijn bezig met de baby.

65 – Exterieur – Woning Paul – Nacht

's Avonds. Buurman Willem en zijn vrouw zien dat de luiken van Pauls huis gesloten zijn. "Ze zijn weg, de lafaards. Op hen moeten we dus niet rekenen. Pak het hoognodige. We zijn ook weg"
Willem en Simone begeven zich in hun woning.

66 – Exterieur – Straat Paul – Dag

De luiken van de huizen van Paul en Willem zijn dicht. Voorbijgangers: "Huizen van gevluchte zwarten."

67 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Dag

Maria en haar vader Gust kijken verbijsterd naar het platgebrande huisje van Henri. Wat kan hier gebeurd zijn? Zou Werner hier doodgeschoten zijn? Gust weet dat er verteld wordt dat Henri omgekocht is en voor veel geld Werner verraden heeft. Niemand weet wie zijn huis in brand gestoken heeft, de Duitsers of het verzet. Men zegt dat Henri gevlucht is, naar familie in Noord-Frankrijk.
Maria blijft naar het afgebrande huisje staren. Ze is diep onder de indruk.

68 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Paul, Cyriel, Maria en haar ouders zitten aan tafel. Louis komt in vol ornaat van verzetsman binnen. Hij heeft triomfantelijk nieuws: het dorp van Paul en Maria is bevrijd. Ze kunnen terug.
"Bedank me maar" zegt hij tot Maria "Ik heb uw meubeltjes gered. De mensen aanzagen u als zwarten en wilden uw huis leeg plunderen. Maar de Hemptin en ik hebben het verhinderd. We hebben de mensen wel iets anders moeten geven om hun woede op uit te werken. Ga maar eens kijken."
Louis wil Paul een revolver en een armband in de handen duwen. Hij moet mee, de zwarte boel uitmesten. Paul weigert. Het is nu genoeg geweest.

69 – Exterieur – Straat Paul – Dag

Vergezeld door Louis, zien Paul en Maria hoe hun huis, in tegenstelling tot dat van Willem, intact gebleven is. De ramen van Willems huis zijn stukgeslagen en een aantal mensen sleuren de laatste garnituren en heiligenbeelden naar buiten.

70 – Interieur – Woning Paul – Dag

Margot, die vergezeld is door een geallieerd officier, omhelst Maria en Paul. Ze stelt Paul fier voor als een groot verzetsman. Dat Paul nu zeker gaat lopen paraderen? Paul schudt het hoofd. "Wat gaat ge dan doen?" Paul haalt de schouders op.

71 – Interieur – Kadaster – Dag

Paul werkt aan de planafdrukmachine.

Stem verteller

De hele witte brigade kon mijn vader gestolen worden...

72 – Documentaire beelden

van straatrepressie.

Stem verteller

... Zeker nu het verzet de steun gekregen had van het gepeupel. Hij had zich voorgenomen de hele oorlog te vergeten en er niet meer over te praten. Maar er werd gepraat door anderen.

73 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Dag

Gust ziet hoe een drietal nieuwsgierigen commentaar leveren bij het afgebrande huisje.

Stem verteller

Velen verstonden niet hoe mijn vader zo ineens was vrijgekomen en hoe Werner gesnapt was. Er werd verteld dat Werner niet aan de boerderij werd neergeschoten...

74 – Exterieur – Muur Kerkhof – Dag

Een paar nieuwsgierigen bekijken de sporen van kogelinslag op een muur.

Stem verteller

... Maar dat het tot een proces was gekomen en dat Werner gefusilleerd was. Maar niemand wist er het fijne van...

75 – Exterieur – Woning de Hemptin – dag

De Hemptin en Louis komen buiten. Ze zijn vergezeld door de officier uit scène 70. Ze worden toegejuicht.

Stem verteller

... En zij van wie vermoed werd dat ze 't wisten, zwegen en lieten zich vieren...

76 – Documentaire beelden

van feestvierende dansende massa's.

Stem verteller

... Overal zag men uitbarstingen van volksvreugde. Maar feesten was niet aan mijn ouders besteed.

77 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Maria, Paul en Cyriel zitten aan tafel. De baby ligt in zijn wieg. Ineens begint Maria stilletje te wenen. Cyriel verlaat de kamer. Paul legt een troostende arm om Maria's schouders. Ze moet zich herpakken. De turbulente oorlogsperiode ligt achter hen. Ze moeten het verleden vergeten. De toekomst, dat telt nu. Alles zal moeten heropgebouwd worden. En hun kind grootbrengen, daar moeten ze zich nu op toespitsen. Maria glimlacht triest. De baby huult. Ze neemt hem teder in haar armen.

---

1 – Interieur – Werkkamer schrijver – Dag

1953.

We zien de schrijver, Jan Vermeer aan het werk aan zijn boek. Hij vat de gebeurtenissen uit de eerste aflevering kort samen, heeft het kort over de nationale en internationale gebeurtenissen tot in 1953, en legt daarbij de nadruk op het ontstaan van het IJzeren Gordijn, waar jaren de Muur zou aan bijgebouwd worden.

Hij vertelt dat zijn vader nog steeds in het kadaster werkt, goed bijverdient na zijn uren en vooruit wil in het leven. Zijn moeder helpt nog steeds in het sympathiek winkeltje van haar ouders.

Van Willem, die buurman die gevlucht is bij de bevrijding, is niets meer gehoord.

Voor zijn vader leek de oorlog iets uit een ver verleden, maar het was de vraag of iedereen er zo vlot in slaagde de wonden van die oorlog te vergeten.

Wat hemzelf betreft, hij werd grootgebracht tussen de restanten van die voorbije oorlog. Het was voor de negenjarige die hij toen was één groot feest.

Beelden

Documentaire beelden uit filmjournaals.

Paul aan het werk in het kadaster.

Paul die bijverdient door radio's te herstellen.

Maria aan het werk in het winkeltje van haar ouders.

De nieuwe burenen, die hun huis binnengaan, groeten Paul, Maria en Jantje, die hun huis verlaten.

Zwart-wit beelden van vuurgevechten vanuit bunkers.

2 – Exterieur – Bunkers – Dag

De zwart-wit beelden krijgen kleur.

De strijdende partijen blijken gevormd te worden door de dorpsjeugd. Jantje behoort tot het kamp van de Amerikanen. De Duitse bunker wordt ingenomen. Eva Braun en Hitler, die gespeeld worden door een meisje en door Jean-Pierre, een oudere jongen, worden gevangen genomen. Churchill, die gespeeld wordt door Cyriel met een dikke sigaar in de mond en zwaaiend met het V-teken, maant hen aan zelfmoord te plegen. Dit gebeurt. Het spel is beëindigd.

Jean-Pierre uit zijn ongenoegen omdat hij altijd Hitler moet spelen. Waarom kan Jantje niet eens Hitler spelen, hij is ook klein van gestalte. In de woordenwisseling die er op volgt, laat Jean-Pierre zich ontvallen dat men zegt dat de vader van Jantje van over de Rijn is, een Duitser dus.

Cyriel wil geen kwaad woord horen over Jantjes vader. "Geen man in dit land is zo overladen met medailles" zegt hij. Jantjes vrienden dringen er op aan de medailles eens te mogen zien. Jean-Pierre is niet geïnteresseerd. Hij doet niet meer mee aan de flauwe spelletjes van de kleinen. Volgend jaar gaat hij naar een grote school in de stad. En de spelletjes zijn toch niet echt. Zo 'n pinhelm bijvoorbeeld, dat klopt niet, dat is iets uit de Eerste Wereldoorlog.

Jan en zijn vrienden vragen nieuwsgierig aan Cyriel wat dat was, die Eerste Wereldoorlog. Ze scharen zich rond Cyriel, en die begint heel kleurrijk te vertellen over koning Albert, de IJzer en de loopgraven.

3 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Jan zoekt in een kast de doos met onderscheidingen van zijn vader. Zijn vrienden kijken vol bewondering toe. Cyriel tracht uitleg te geven.

Het gaat om de Leopoldsorde met palm, uitgereikt door de Prins Karel, het oorlogskruis 1940 met palm, de Medal of Freedom uitgereikt door Generaal Eisenhower, de Médaille Commémorative Française de la Guerre 1939-1945 en de aanstelling tot Honory Member of the Most Excellent Order of the British Empire uitgereikt door King George VI.

Jantjes ouders, Paul en Maria komen binnen. Maria wil dat de doos direct wordt opgeborgen. Een jongen vraagt waarom Jantjes vader de onderscheidingen niet draagt. Het blijkt dat Paul weinig waarde hecht aan de onderscheidingen. Jantje vraagt of hij ze toch niet eens mag meedoen naar school. Meester Lucas geeft les over de oorlog. Maria staat het niet toe.

4 – Interieur – Klaslokaal – Dag

Er is een ruwe schets van Europa getekend op het bord. Meester Lucas roept Jantje naar voor. Hij mag eens tonen wat hij nog weet over de lessen over de oorlog.

Jantje begint een aandoenlijk verhaal, waarbij hij de Eerste en de Tweede Wereldoorlog compleet door elkaar haspelt: Hitler raakt aan de stok met koning Albert, de stuka's werpen gifgas in de loopgraven, de Gestapo wordt tegengehouden aan de IJzer.

Meester Lucas, die in stilte nog altijd Pauls moeder vereert, is gecharmeerd. De bel gaat. Het is speeltijd.

5 – Exterieur – Speelplaats – Dag

Zonnig weer.

Jantje en zijn vrienden gaan op in hun geliefkoosd, bizar spel: met hun vergrootglazen laten ze de negatieven van foto's ontvlammen en met droog vlas doen ze het vlammetje oprijzen. Meester Lucas kijkt toe. Eén van zijn collega's vindt dat de nieuwste rage nogal wat stank meebrengt. Marbelen of bikkelen had hij toch liever. Maar mijnheer Lucas laat begaan en haalt zijn eigen loupe en negatieven te voorschijn.

6 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Ineens worden er twee bokshandschoenen tegen elkaar geslagen. Het is Louis die Paul meevraagt om te gaan boksen. Paul heeft nu geen tijd, hij is volop aan het cijferen en rekenen en moet straks weg. Volgende week misschien. Louis verwijt Paul plagerig dat hij oud wordt en gaat weg.

Maria komt binnen. Paul doet zijn vest aan en vraagt of Maria toch niet zou meegaan. Ze kan niet, ze heeft nog van alles te doen. Trouwens, is het wel verstandig wat Paul gaat doen? Ze stellen het toch goed, hij heeft een goed werk, een bijverdienste en ook zij verdient bij, in de winkel van haar ouders.

Paul is het daarmee niet eens, hij wil meer in het leven. Hij neemt de papieren waarop hij heeft zitten cijferen van tafel en Maria neemt schrijfgierief en een doos met foto's en briefwisseling uit de kast. Ze verdiept zich in de inhoud. We zien dat er in de doos ook foto's van Werner en zijn gezin zitten.

Paul verlaat dan maar de kamer.

7 – Interieur – Salon de Hemptin – Dag

Graaf de Hemptin en Paul.

Paul houdt een betoog om steun te krijgen voor zijn plannen. Hij wil vooruit in het leven. Radio's en elektrische apparaten, daar zit toekomst in. Hij wil een winkel openen in de stad en, als het lukt, daarnaast aannemer worden van elektriciteitswerken.

De Hemptin vraagt Paul of hij wel beseft dat daar een klein kapitaaltje voor nodig is. Maar daarom is Paul juist hier, de Hemptin moet hem helpen. Hij heeft connecties bij banken en als ex-weerstanders moeten ze blok vormen. Dat doen de gewezen collaborateurs ook. De belangrijke onderscheidingen die Paul gekregen heeft voor bewezen diensten, dat is allemaal prachtig, maar dat brengt geen brood op de plank.

De Hemptin belooft Paul te helpen, maar zelf zal hij ook met geld voor de dag moeten komen. En hij zal iemand moeten vinden die wil borg staan voor een lening.

8 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul is net terug van de Hemptin. Maria bergt de brieven en foto's in de doos. Ze plaatst een brief die ze geschreven heeft op de schoorsteenmantel.

Cyriel, die van hun gesprek niets schijnt te horen, helpt Jantje bij het maken van een katapult. Maria: "Ik weet het, mijn ouders hebben geld, ze hebben er jaren voor gewerkt en gespaard. Ze zullen ons wel helpen. Maar hun huis hypothekeken? Als het slecht afloopt zijn ze het kwijt!"

Paul dringt aan en heeft het opnieuw over zijn droom: een eigen zaak. "Iedereen springt op de trein van de wederopbouw en de vooruitgang. Ik wil die niet missen."

"En Cyriel dan?" fluistert Maria. "Als we naar de stad verhuizen, in een winkel, zal daar plaats zijn voor Cyriel?"

Cyriel concentreert zich op de katapult.

9 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Paul, Maria en haar ouders Gust en Emma.

"Ge moogt op ons rekenen" zegt Emma. "We gaan ons eigen dochter niet in de steek laten." Het is dus in orde met de hypotheek.

"En nu gaan we kaarten" zegt Gust "zoals elke zondag."

Maar waar zitten Cyriel en Jantje?

"Om die moet ge u geen zorgen maken" zegt Emma "God weet waar die er altijd samen op uittrekken".

10 – Exterieur – Gesticht – Dag

Cyriel vervoert Jantje op zijn fiets. Hij houdt halt voor de open poort van het gesticht. Een paar patiënten en een broeder gaan naar buiten.

"Wat gaan we hier doen?" vraagt Jantje.

"Ik moet hier iets vragen" zegt Cyriel en hij gaat naar een broeder.

11 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Jantje gaat slapen. Gespannen sfeer tussen Maria en Paul. Cyriel wil ook gaan slapen. Maria doet teken naar Paul en die zegt dat hij Cyriel nog iets moet vragen. Zo omzichtig mogelijk wil Paul beginnen over zijn plannen om in de stad een winkel te beginnen. Hij wil Cyriel polsen of hij het wel ziet zitten om mee te verhuizen. Paul kijkt nogal op, als hij hoort dat Cyriel zelf al een oplossing gevonden heeft: hij wil naar een gesticht, dicht bij de winkel die ze op het oog hebben.

"Maar ge zijt toch niet gek?" zegt Maria.

"Juist daarom" zegt Cyriel "De stad is niets voor mij. En in dat gesticht moet men niet werken, allez, een paar uur helpen in de wasserij en voor de rest rentenieren"

Cyriel licht hen flegmatisch in welke handtekeningen en attesten nodig zijn om opgenomen te worden.

Paul en Maria stellen dus respectievelijk met enige opluchting en trieste bewondering vast dat de "simpele" Cyriel zijn toekomst zelf geregeld heeft.

12 – Interieur – Bokszaaltje – Dag

Louis leert Jantje boksen. Een aantal amateurboksers, waaronder de twee ruwe kerels uit scène I - 3 kijken toe. Eén van de ruwe kerels spot met Louis: "Zoudt ge niet beter één van ons aanpakken in plaats van een kind?" Louis herkent hen. Er ontstaat een woordenwisseling. Het blijkt dat de twee kerels meer weten over de brief die tijdens de oorlog bij Maria's ouders toekwam, en waarin stond dat Maria te doen had met een Duits soldaat. Zelfs van de aantijgingen op de luiken van Pauls huis, dat daar een kind van een Duitser geboren was, lijken ze té goed op de hoogte.

Louis wil de kerels stevig aan de tand voelen, maar ze druipen treiterend af.

13 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul en Cyriel zijn bezig allerlei spullen in te pakken voor de verhuizing. Louis en Jantje zijn terug van de bokstraining. Louis vertelt Paul opgewonden, maar voorzichtig telkens Maria in de kamer komt, dat hij weet wie de lasterpraat op zijn luiken geschreven heeft tijdens de oorlog. Hij dringt aan om de kerels eens hard aan te pakken. Maar Paul is niet langer geïnteresseerd in de oude geschiedenis. Hij heeft andere zaken aan zijn hoofd, namelijk de verhuizing naar de stad. En voor het boksen zal hij ook geen tijd meer hebben. Louis zoekt steun bij Cyriel: "We kunnen dit toch niet zo laten?"

Maar ook voor Cyriel is het de toekomst die telt. Hij stopt nog wat hemden in zijn valiesje.

14 – Exterieur – Gesticht – Dag

Cyriel die zijn valiesje bijheeft, komt aan in het gesticht. Paul, Maria en Jantje vergezellen hem.

15 – Exterieur – Wandelpad gesticht – Dag

Ze komen een paar zwaar mentaal gehandicapte patiënten tegen. Maria is geschrokken: "Dit is toch geen plaats voor u, Cyriel"

Maar Cyriel is er gerust in, hij zit in het paviljoen van de "normalen".

16 – Interieur – Recreatiezaal gesticht – Dag

De directeur van het gesticht, een broeder, laat Cyriel kennismaken met de medepatiënten. Maria, Paul en vooral Jantje geven hun ogen de kost.

De bewoners van het paviljoen zijn rustige epileptici, die mentaal net niet als normaal kunnen doorgaan. Jantje wordt direct door de kleurrijke bende omringd. Hij krijgt snoepjes en een prettig gestoorde patiënt begint een ingewikkeld verhaal. Paul deelt sigaretten uit. De meeste patiënten nemen er twee of drie. Een patiënt met flaporen neemt er zelfs zes. Hij stopt de sigaretten achter zijn oren.

Ook voor Maria is er nogal wat belangstelling. Een patiënt keurt met grote kennis van zaken haar kleren, hij blijkt een gewezen kleermaker te zijn.

Een patiënt wil alleen weten of Cyriel kan kaartspelen. Jantje voelt zich hier direct thuis bij deze "kinderlijke" mensen.

Ontroerend, intrigerend afscheid tussen Maria en Cyriel. Ze hebben iets samenzweerderigs over zich.

Jantje weent als hij afscheid neemt van zijn oom. Maar hij wordt gerustgesteld. De stadsschool waar hij binnenkort naar toe moet, is hier vlakbij. Hij kan zijn oom bezoeken, zo vaak hij wil. Trouwens, hij zal Cyriel rapper terugzien dan hij denkt.

17 – Exterieur – Winkel Paul – Dag

Er komen feestelijke klanken uit Pauls winkel in de stad. Een paar huizen verder bevindt zich een bioscoopzaal.

18 – Interieur – Winkel Paul – Dag

De opening van de winkel, waar naast radio's vooral luchters en elektrische toestellen te koop zijn. Er is niet zo 'n grote opkomst: naast Paul, Maria, Jantje, Maria's ouders, Margot, Cyriel, Louis, en de Hemptin zijn er maar een vijftal nieuwsgierigen, waaronder de bioscoopuitbaters Ludo en Marie-Claire en hun dochttertje Lily.

Het optimisme van Paul is groot. Hier zal hard gewerkt en goed verdiend worden. Louis kan Pauls burgerlijke droom niet delen. Hij houdt het meer bij een avontuurlijker leven.

Momenteel werkt hij af en toe voor een privédetective. Maar er is te weinig werk, er zijn te weinig echtscheidingen. Misschien begint hij ooit een eigen detectivekantoor in Brussel. Daar leeft men wat lossier. Nu overweegt hij om Korea-vrijwilliger te worden.

De bioscoopuitbaters, die nouveau riche allures hebben, maken kennis met Paul. Of Paul ook elektriciteitsleidingen kan plaatsen? Hun goed draaiende zaal is aan wat herstelwerk toe. Dat Paul eens met zijn vrouw op bezoek komt, zondag.

De Hemptin blijkt de bioscoopuitbaters te kennen. Hij neemt Paul apart: "Niet te veel contact zoeken met hem, hij is van een ander gedacht". Paul doet of de raad van de Hemptin, die zijn zaak mee heeft helpen financieren, zal indachtig zijn.

19 – Exterieur – Bioscoopzaal – Dag

Paul, Maria en Jantje gaan via de privé-ingang van de bioscoopuitbaters naar binnen.

20 – Interieur – Woonkamer bioscoopuitbaters – Dag

Paul, Maria en Jantje op bezoek bij Ludo, Marie-Claire en het twaalfjarig dochttertje Lily. Ludo en Marie-Claire zijn nieuwe rijken, maar niet onsympathiek. Ze denken dat het succes dat ze nu hebben met hun bioscoopzaal eeuwig zal duren.

Voor de rest is Ludo een joviaal gastheer... Hij geeft Paul de opdracht een gedeelte van de elektriciteitsleidingen van zijn zaal te vernieuwen en weet zijn gasten te onderhouden met allerlei grappige theorieën over filmkussen en bedscènes uit hollywoodfilms.

Een gevoeliger onderwerp komt aan de orde, als Ludo voorzichtige kritiek uit op Amerikaanse oorlogsfilms, waarin de Duitsers telkens worden afgeschilderd als idioten. "Maar ja, na een oorlog spreekt men altijd de taal van de overwinnaar." Dit is zijn sluwe manier om Paul uit te horen over zijn houding tijdens de oorlog. Paul, die vooral geïnteresseerd is in zakendoen, houdt zich op de vlakte, zodat Ludo zich wat meer durft blootgeven in verband met zijn sympathieën met de Duitsers. Maria voelt zich onwennig door het nouveau riche gedoe en het oprakelen van het oorlogsverleden.

Lily, het vroegrijpe, verwendochtertje, stelt onomwonden vast dat ze zich verveelt. Haar moeder zegt dat ze Jantje maar eens de bioscoopzaal moet tonen.

21 – Interieur – Bioscoopzaal – Dag

Een film met veel romantische liefde en actrices in prachtige toiletten. Dit is Jantjes eerste bioscoopbezoek. Hij is gefascineerd. De snobistische Lily is maar verveeld met het "kind" naast zich. Ze heeft meer oog voor een paar vrijende koppeltjes. Ze heeft de film trouwens al twee keer gezien en is hoegenaamd niet onder de indruk van de luxe op het scherm. Zo 'n kleren heeft haar moeder ook. Jantje kan dit niet geloven. "Nee?" zegt Lily.

22 – Interieur – Slaapkamer Lily – Dag

Jantje kijkt met grote ogen naar de affiches van filmsterren. Vooral één affiche, waar een filmster met baljurk en sigaret in een lang sigarettenpijpje op staat, trekt zijn aandacht. "Ogen toe!" wordt er geroepen. Als Jantje de ogen opent, staat Lily naast de affiche. Ze heeft hoge hakken, juwelen en een baljurk van haar moeder aangetrokken, en in de hand houdt ze een sigarettenpijpje. Ze rookt. De fascinatie van Jantje neemt nog toe. Aandoenlijk hautain wijdt Lily Jantje in, in wat volgens haar de wereld van de film is. Jantje begrijpt er niet veel van.

"Ge zijt ook nog een kind" zegt Lily.

Hoe Jan hier ook misprezen wordt, er gaat een wereld voor hem open. Hij vraagt en krijgt foto's van filmsterren en affiches en is compleet in de ban van Lily. Dit is het begin van een langdurige kinderlijke adoratie, die later zal evolueren naar verliefdheid.

23 – Interieur – Woonkamer bioscoopuitbaters – Dag

Ludo is in grote vorm: hij vertelt honderduit over reacties van geschokte toeschouwers na het zien van "gewaagde" scènes. Jantje en Lily komen binnen. Lily gaat braaf als een plechtig communicantje naast haar papa zitten. Maria zegt dat ze migraine heeft en naar huis wil.

24 – Interieur – Slaapkamer Jantje – Dag

Maria stopt Jan liefdevol in bed. Jantje staart naar de affiches boven zijn bed.

25 – Interieur – Winkel Paul – Dag

Paul en Maria bedienen klanten in de winkel. Paul is daar erg vlot in. Maria, die nauwelijks iets van technische zaken afweet, heeft daar veel moeite mee.

26 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul, Maria en Jantje aan tafel.

Jantje heeft tijdens het eten meer aandacht voor zijn prenten van filmsterren dan voor het gesprek tussen zijn ouders.

Maria heeft het over haar onwennigheid in de winkel. Ze weet zo weinig af van radio's en dergelijke. Het stads cliënteel is ook zo afstandelijk. Paul stelt haar gerust. Ze wordt het wel gewoon. Trouwens, hij is er toch ook. "Niet altijd" zegt ze "als ge in de bioscoop gaat werken, sta ik er alleen voor".

Paul maakt een voorzichtige opmerking over haar koelheid tijdens het bezoek bij de bioscoopuitbaters. Maria bekent dat ze een hekel aan hen heeft. Vooral dat gedoe over de oorlog beviel haar niet. Paul beurt haar op en stelt voor dat hij haar wat wegwijs maakt in de wereld van radio's en elektrische toestellen. Maar Maria heeft ander werk te doen. Er moet nog zoveel uitgepakt worden. Paul is bereid haar te helpen.

Maria diept de doos met haar persoonlijke briefwisseling en de familiefoto's van Werner op. Ze wordt er een moment stil van.

"Waarom zijt ge daar nog steeds mee bezig, na al die jaren?" vraagt Paul. "Het verleden is het verleden. Ge kwelt er u zelf maar mee."

Hiermee raakt hij een zeer gevoelig punt aan.

Hij weet dat Maria sedert de dood van Werner nooit opgehouden heeft om te proberen meer te weten te komen over de manier waarop hij gestorven is. Ze heeft een jarenlange briefwisseling achter de rug, waarbij ze vergeefs geprobeerd heeft het boertje, bij wie Werner indertijd onderdook, op te sporen. Ook de weduwe van Werner die ze door de vele verhalen van Werner bijna zo goed kende als een huisgenote, heeft ze via een uitgebreide briefwisseling trachten op te sporen. Zonder resultaat. Paul forceert zich om begrip te tonen voor haar obsessie, maar dringt aan om haar nu de geheimen van wett en volt en lange en korte golf te mogen uitleggen.

Maria luistert geforceerd.

27 – Interieur – Winkel Paul – Dag

Maria geeft, min of meer zoals Paul het haar uitgelegd heeft, ernstig uitleg aan een klant, die een radio wenst te kopen.

Ineens hoort ze een stem die op een grappige wijze een nieuwslezer van het N.I.R. nadoet. Het is Louis. Hij is wat bedronken en heeft iets te vieren.

Paul komt binnen. Louis verkondigt dat hij aanvaard is als vrijwilliger voor Korea.

Paul schertst dat hij spijtig is dat Louis niet bij hem in loondienst komt. Hij zal personeel nodig hebben. Louis, die heimwee heeft naar het avontuur ten tijde van het verzet, bedankt feestelijk.

Maria is ernstiger: ze verstaat niet hoe iemand die net uit de miserie van de ene oorlog stapt, bewust de miserie van een andere, verre oorlog kan opzoeken.

28 – Stem verteller

En zo vertrok Louis naar Korea. Ik zou hem missen, net zoals ik Cyriel en mijn grootouders miste in deze vreemde stad. Maar ik zou veel nieuwe vriendjes maken in mijn nieuwe school, zei men me.

De eerste schooldag in de stadsschool! Een dag om nooit te vergeten!

Beelden

Documentaire beelden van vrijwilligers die vertrekken naar Korea.
Beelden van Jantje, die door zijn moeder tot aan de schoolpoort wordt gebracht.

29 – Exterieur – Speelplaats – Dag

Jantje wordt geplaagd door Jean-Pierre, de opgeschoten jongen uit scène II - 2, omdat hij door zijn moeder gebracht is.

Maar Jan heeft snel andere vrienden. Zoals op de speelplaats in de dorpsschool haalt hij zijn vergrootglas te voorschijn en kan op enige belangstelling rekenen als hij negatieven van foto's doet ontvlammen.

Jean-Pierre verklikt hem. Een leraar grijpt Jan kordaat bij de kraag: "Brandstichter! Van de eerste dag al!" Als straf moet Jantje tijdens de volgende speeltijd tegen de schoolpoort blijven staan, ogen gesloten.

"En nu allemaal in de rij!"

30 – Exterieur – Speelplaats – Dag

Jantje staat met gesloten ogen tegen de schoolpoort. Hij wordt bespot door medeleerlingen. Vooral Jean-Pierre laat zich niet onbetuigd. Hij roept dat Jantjes papa zijn papa niet is, dat Jan het kind van een Duitser is, een moordenaar en een brandstichter!

Iedereen joelt Jantje uit. Jan weent, hij begrijpt het niet.

Een leraar herstelt de orde en beveelt de leraar die Jan tegen de poort op straf geplaatst heeft, de jongen van zijn straf te ontslaan.

De leraar gaat naar de schoolpoort, maar Jan is verdwenen.

31 – Exterieur – Straat school – Dag

Jantje loopt door de schoolpoort naar buiten.

32 – Exterieur – Gesticht – Dag

Jantje loopt door de open poort naar binnen.

33 – Interieur – Recreatiezaal gesticht – Dag

Jantje, die wordt getroost door Cyriel, wordt omringd door de nieuwsgierige medepatiënten.

Jantje vraagt wenend waarom ze beweren dat zijn papa een Duitser is. Iedereen troost Jantje.

Hij krijgt peperkoek en snoep. Een broeder van dienst komt er bij. Cyriel zegt dat hij alles wel regelt.

34 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Cyriel heeft Jantje naar zijn ouders gebracht.

Paul moet af en toe naar de winkel.

Maria reageert geschokt op de kinderlijke beschuldigingen op school. Oude wonden worden opengereten.

Jantje stelt vragen. Maria tracht Jantje tot bedaren te brengen.

Paul is natuurlijk niet ongevoelig voor het probleem, maar hij tilt er minder zwaar aan dan Maria. Hij zal Jantje terug naar school brengen. Jantje wil niet, hij heeft een hekel aan de school. De school in zijn dorp was veel leuker.

"Ja, ja, heimwee naar de geborgenheid van de buiten, dat heeft hij van zijn moeder" lacht Paul. Geen nood, binnenkort is het wijkkermis in de straat waar Maria's ouders wonen. Dan mag Jantje mee. Jantje, die blijft grienen, vindt die kermis ook maar niets. Er staat niet eens een paardenmolen. Paul zegt dat er wel een verrassing zal zijn, daar zorgt Maria's vader voor. En tante Margot zal er ook zijn."

35 – Exterieur – Straat ouders Maria – Dag

Voor het huis van Maria's ouders, staat een houten hokje waarop staat: "Madam Luna. Waarzegster".

Jantje en zijn vrienden proberen binnen te loeren. Een paar dorpsprominenten wachten braaf hun beurt af. Gust, Paul, Cyriel en Maria kijken geamuseerd toe.

Paul vraagt of Gust, Maria's vader meegaat een pint drinken. Gust beweert plechtig dat hij de drank afgezworen heeft.

Meester Lucas draait weer braaf rond Maria.

Jantje en zijn vrienden slagen er eindelijk in om in het hokje te loeren.

36 – Interieur – Hokje waarzegster – Dag

Madam Luna kijkt in haar glazen bol. In haar kleurrijk taaltje voorspelt ze de toekomst van een gezette man. Ze blijkt op de hoogte te zijn van een buitenechtelijke affaire, die de man heeft met een dienstster in de stad. De man kijkt geschrokken op.

37 – Exterieur – Hokje waarzegster – Dag

De gezette man komt lijkbleek naar buiten. Gust wipt even binnen bij de waarzegster.

Het is de beurt aan de burgemeester. Die beweert lachend niet te geloven in waarzeggerij. Maar hij doet het voor het goede doel.

Gust stuurt de anderen die wachten weg. De waarzegster is moe, ze kan zich niet langer concentreren.

Gust vraagt zijn familieleden mee naar binnen.

Ondertussen komt de burgemeester al uit het hokje, eveneens lijkbleek.

38 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Er wordt gegeten. Aan tafel zitten Gust, Emma, Paul, Maria, Cyriel, Jantje en ook meester Lucas.

Paul vraagt Maria plagerig, maar niet zonder een lichte ondertoon van ergernis, waarom die meester Lucas er altijd bij is.

"Omdat hij zijn leerlingen hier hun schoolbehoeften laat kopen" verklaart Maria.

Jantje kijkt nogal op, als hij ziet dat madam Luna plaatsneemt aan tafel. Ze legt haar perfecte vermomming af. Het blijkt tante Margot te zijn.

Grote hilariteit als ze vertelt hoe de uiterlijk fatsoenlijke dorpsprominenten zich lieten beetnemen. De enge dorpsmentaliteit verschilt niet weinig van de sfeer in Brussel, waar ze een lingezaak geopend heeft. Lingerie, daar zit muziek in, zegt ze, de vrouwen hebben door de oorlog te lang verfijnd ondergoed moeten missen.

Ze vertelt verder over wat ze, als waarzegster, zoal gehoord heeft over buitenechtelijke verhoudingen en bastaardkinderen. Ongewild maakt ze een allusie op de relatie die Maria zou gehad hebben met Werner tijdens de bezetting.

Paul komt tussenbeide en het komt tot een ruzie met zijn zuster, die kwaad het huis verlaat.

39 – Stem verteller

En zo kwam het tot een breuk tussen mijn ouders en tante Margot. De oorlog was voorbij, maar bleef voor problemen zorgen.

Maar de zaken van mijn vader begonnen te floreren. Vooral de radio's hadden iets mythisch in die tijd.

Ikzelf voelde me nog altijd onwennig in deze vreemde stad, maar er was één plaats waar ik me thuis voelde: de bioscoop bij de burens.

Beelden

Documentaire beelden van gezinnen die rond hun radiotoestel zitten.

40 – Interieur – Bioscoopzaal – Dag

Een romantische film met veel omhelzingen.

Jantje, Lily en een zestienjarige jongen zitten achterin de zaal.

De jongen "vrijt" met Lily: Hij heeft een arm om haar schouders en streelt haar ononderbroken, op een onhandige manier. Lily is verveeld met de aanwezigheid van Jantje, die haar niet-begrijpend aankijkt.

Stem verteller

Lily was allergisch voor liefdesscènes. Ze kreeg er jeuk van. Een jongen uit de vakschool deed zijn best om haar van de jeuk af te helpen. Waarom liet ze mij dat niet doen? Ik was toch haar vriend.

Interieur – Bioscoopzaal – Dag

Lily fluistert Jantje toe dat hij meer vooraan moet gaan zitten, bij de kinderen. Jantje staat met tegenzin op.

41 – Interieur – Klaslokaal – Dag

"Gij zijt geen kinderen meer. Maar toch wil ik uw klas niet overslaan."

Jantje kijkt vol verwachting naar Sinterklaas die de klas toespreekt. Zwarte Piet deelt geschenken, bekomen bij Au Bon Marché, uit: kauwgom, ballpoints en Lyrilzeep voor moeder thuis...

42 – Exterieur – Speelplaats – Dag

Jantje en zijn makkers bekijken de rest van de cadeautjes. Velen hadden liever iets anders gewild, bijvoorbeeld een klapperpistool. Ook Jantje is spijtig, in zijn brief aan Sinterklaas had hij boeken gevraagd.

Zijn makers merken dat hij de enige is die nog in Sinterklaas gelooft. Ze spotten met hem. Jantje verdedigt zich heftig, tot één van de jongens hem naar het raam van een wat verdergelegen klaslokaal leidt.

De jongens doen Jantje naar binnen kijken. Tot zijn ontzetting ziet Jantje hoe Sinterklaas zijn mijter en baard aflegt en een sigaartje opsteekt.

De priesterleraar, eerwaarde Godfried De Man, die de rol van Sinterklaas op zich genomen heeft, bemerkt Jantje die hem als gebiologeerd blijft aanstaren.

Eerwaarde De Man doet vriendelijk teken dat Jantje in het klaslokaal moet komen.

43 – Interieur – Klaslokaal – Dag

De intelligente, idealistische eerwaarde De Man verneemt dat Jantje nog in Sinterklaas gelooft. Hij legt hem met veel tact een en ander uit. Jantje is ontroostbaar omdat Sinterklaas niet meer blijkt te zijn dan een verklede man, zoals de waarzegster niet meer was dan zijn tante Margot.

Eerwaarde De Man begrijpt dat Jantje een eenzaam, dromerig jongentje is. Of hij dan echt geen vrienden heeft? Jantje vertelt dat hij zijn vrienden uit de dorpschool kwijt is, en ook nonkel Cyriel, tante Margot en "nonkel" Louis, die oorlog gaan voeren is tegen een rode draak. En zijn vader en moeder hebben het altijd zo druk, sedert ze in de stad wonen.

44 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Eerwaarde De Man, Jantje en Maria.

Eerwaarde De Man blijkt een leraar Nederlands in de middelbare afdeling van Jantjes school te zijn. Hij vraagt of Jantje het goed doet op school. Het enige wat Jantje echt interesseert, is opstellen schrijven. Deze week moet hij er een maken over eigen belevenissen. Eerwaarde De Man suggereert hem een opstel te maken over het spijtige verlies van zijn geloof in Sinterklaas, over het verloren gaan van een kinderlijke droom. Hij zal Jantje daarbij helpen.

45 – Interieur – Klaslokaal – Dag

De klasleraar leest in het bijzijn van de directeur Jantjes bekroonde opstel over Sinterklaas voor. Jantje krijgt een lintje opgesteld en is in de wolken.

46 Stem verteller

En zo ben ik beginnen schrijven, door het krijgen van een lintje. Mijn inspiratie deed ik op in de bioscoopzaal. Ik geloofde niet langer in Sinterklaas, ik was nu groot, maar niet zo "groot" als Lily. Ik stelde vast dat haar jeuk zich verplaatst had. En ze begon ook te doen zoals de filmsterren op het scherm.

Waarom mocht ik niet meer naast haar zitten? Ik hield toch van haar. Als ik groot was, zou ik toch trouwen met haar?

Beelden

Fragmenten van een film die zich afspeelt in het naoorlogse, platgesmeten Berlijn. Een jongetje dwaalt door het puin.

Interieur – Bioscoopzaal – Dag

Jantje kijkt achterom naar Lily die nu ook haar borstjes laat strelen door een jongen. Ze laat zich zelfs kussen!

47 – Interieur – Slaapkamer Jantje – Dag

Jantje is een verhaal aan het schrijven. Het gaat over een jongetje dat tijdens de oorlog op zoek is naar zijn echte vader. Zijn moeder beweert dat de Duitser die haar af en toe met geschenken verwent, zijn vader is. De jongen weigert het te geloven.

48 – Exterieur – Stadspark – Dag

Jantje en Lily op een bank.

Jantje leest Lily het verder verloop van zijn verhaal voor. Lily heeft weinig tijd. Ze moet naar de toneelles. Ze wil immers filmster worden. Verhaaltjes interesseren haar niet, films wel. Als dat ze zit, wil Jantje ook wel films maken, samen met Lily. Maar films maken, hoe doet men dat? Met een camera, weet Lily, maar er is een goedkopere manier om voorlopig te oefenen voor filmster, namelijk toneel spelen.

Jantje vraagt hoe dat in zijn werk gaat, toneel maken. Simpel, zegt Lily, iemand schrijft de spreektekst en anderen zeggen die tekst, op een podium, met kostuums zoals in de film.

Jantje besluit zo 'n spreektekst te maken, als Lily maar wil meedoen. Lily gaat akkoord, als het toneeltje maar niet te kinderachtig wordt, en het moet over de liefde gaan. En vooral: zij wil de hoofdrol.

49 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Jantje ziet hoe nerveus zijn vader is, hij verwacht ieder moment Louis, die Maria opgebeld heeft dat hij terug is uit Korea, ontslagen wegens verwondingen.

Paul vreest het ergste.

Louis valt binnen. Hij loopt op een kruk en heeft blijkbaar een arm en een been verloren.

Maar dan werpt hij lachend de kruk weg. Hij mankeert niets. Maria kan er niet echt om lachen, Paul wel.

Louis doet zijn kleurrijk verhaal hoe hij zich heeft kunnen laten ontslaan.

Wat hij nu gaat doen? Opnieuw gaan werken als privédetective, maar nu voor een bekend bureau uit Brussel. Hij zal af en toe naar het buitenland moeten. Reizen spreekt hem wel aan.

Als Maria ooit vermoedt dat Paul vreemd gaat, één telefoontje en hij heeft Paul te pakken, grapt Louis. Louis heeft een cadeautje mee voor Jan. Maria vraagt wat Jan graag wil voor zijn tiende verjaardag.

"Toneelkostuums" zegt Jantje en hij vertelt over zijn plan om met vrienden een toneeltje ineen te steken in de tuin achter het huis.

50 – Exterieur – Tuin – Dag

Het toneeltje van Jantje loopt ten einde.

De toeschouwers zijn Paul, Maria, de ouders van Maria, Cyriel, Louis, eerwaarde De Man, de Hemptin en de bioscoopuitbaters.

De "vrijer" van Lily uit scène II – 46 speelt een Amerikaans soldaat die zijn vrouw (Lily) betrappt in de armen van een Duits soldaat. Hij schiet de Duitser neer, verstoot zijn vrouw en sluit zijn kind (Jantje) in zijn armen, hem verzekerd dat hij zijn vader is en niet de Duitser. Hij zal Jantje meenemen naar Amerika, ver van zijn verderfelijke moeder. Een klein meisje komt op met een bord waarop staat: "The End".

Applaus en gegeneerde gezichten. Maria, die het toneeltje geschokt aanschouwd heeft, vlucht het huis in.

51 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Maria weent. Paul troost haar: Jantje is een kind, hij heeft het toneeltje niet kwaad bedoeld. Ook eerwaarde De Man tracht Maria te helpen: als ze problemen heeft mag ze altijd beroep doen op hem, hij is tenslotte geestelijke. Maria schudt het hoofd.

Emma, Maria's moeder, geeft haar de wijze raad zich niet te laten gaan, ze mag Jantje geen schuldgevoel bezorgen. Maria herpakt zich en gaat terug naar de tuin.

52 – Exterieur – Tuin – Dag

De omstaanders kijken geïnteriseerd toe hoe Maria Jantje in haar armen sluit. De bioscoopuitbaters begrijpen niet veel van Maria's gedrag. De Hemptin en Cyriel wel.

Louis schertst verzoenend: "Jantje ziet te veel films. Hij zou beter wat meer aan sport doen." Jantje, die van de reacties van zijn moeder en de andere volwassenen niet veel begrijpt, heeft nu maar één grote schrik: mag hij nu niet meer naar de film?

Maria drukt hem nogmaals, met tranen in de ogen, tegen zich aan. Natuurlijk mag hij nog naar de film.

53 – Stem verteller

Ik was gered. De zondagnamiddagen bracht ik door in de bioscoopzaal. Welke films er ook liepen, ik vond ze allemaal even fascinerend. Mijn ouders gingen af en toe de zaterdagavond, maar nooit naar oorlogsfilms, daar hield mijn moeder niet van.

Beelden

Van affiches van verscheidene films.

54 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Maria en Paul maken zich klaar om naar een film te gaan. Ze zijn van plan om na de film nog eens uit te gaan, samen met de bioscoopuitbaters. Lily komt binnen. Zij zal babysitten bij Jantje.

55 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Jantje en Lily zijn alleen.

Jantje verzoekt Lily vergeefs om een spelletje te spelen. Lily blijft maar door het raam kijken. Dan wordt er aangebeld. Haar vrijer komt binnen. Lily wil Jantje naar bed sturen, maar hij wil niet. Lily en haar vrijer roken sigaretten. Ze leggen een plaat op en de vrijer leert Lily een dans. Jantje loert jaloers naar hen.

Er wordt aangebeld. De vrijer verdwijnt ijlings. Lily gaat opendoen.

56 – Interieur – Woonkamer – Dag

Jantje ziet hoe Lily meester Lucas en een eenvoudige vrouw binnenlaat. De vrouw is Ilse, de weduwe van Werner. Meester Lucas legt uit dat Ilse voor een kort bezoek in België is en

wenst kennis te maken met de mensen die haar man tijdens de oorlog zo goed gekend hebben. Hij vraagt of Lily en Jantje weten waar Paul en Maria zijn. Dat weten ze niet, de film zal al gedaan zijn, ze zitten ergens in een restaurant of een café en ze zouden pas laat thuiskomen. De bereidwillige meester Lucas dringt aan dat Ilse hier op Paul en Maria zou wachten, maar dat kan niet, ze mag haar trein niet missen. Meester Lucas begeleidt Ilse dan maar naar buiten.

57 – Interieur – Slaapkamer Jantje – Nacht

Jantje slaapt. Hij schiet wakker als hij beneden de stem van zijn moeder hoort: "Wat! Wie is hier geweest!"

58 – Interieur – Woonkamer Paul – nacht

Jantje komt in pyjama de kamer binnen. Hij ziet hoe opgewonden zijn moeder is. Ze is in het gezelschap van zijn vader en de bioscoopuitbaters, die nog een laatste glaasje komen drinken. Maria vraagt Lily gejaagd uit. Lily's ouders kijken ook op van zoveel opwinding. Maria verneemt dat Werners weduwe in het gezelschap was van meester Lucas. Ze eist dat Paul haar direct naar meester Lucas brengt. Paul vraagt of dat morgen niet kan. Het is drie uur 's nachts en hij heeft nogal wat gedronken. Maria houdt voet bij stek.

59 – Exterieur – Woning meester Lucas – Nacht

Maria belt ongeduldig aan. Paul stapt uit zijn auto. Meester Lucas komt opendoen, in peignoir. Hij wordt overvallen door de vragen van Maria en vertelt wat hij weet: de Duitse vrouw heeft hen opgezocht op hun vroeger adres in het dorp. Ze is daar doorverwezen naar Maria's ouders. Die verstonden haar Duits niet en hebben hem, meester Lucas, er bij gehaald. Hij is dan met de vrouw naar hier gekomen. Maria dringt aan: heeft Werners weduwe niets bekend gemaakt of zo. Meester Lucas blijft het antwoord schuldig en de hypernerveuze Maria slingert de goeierd wat verwijten naar het hoofd. Maria haast zich naar de auto.

60 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Nacht

Maria, Paul en Maria's ouders, die niet uit hun bed komen. Maria dringt ook hier aan om meer te weten te komen over Werners weduwe. Het enig belangrijke dat ze verneemt is de naam van de streek in Oost-Duitsland waar de weduwe woont. Dat knoopt Maria in haar oren.

61 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul houdt Maria, die in gedachten verzonken is, in het oog. Maria schiet ineens uit: "Ik zal haar vinden!" Paul meent dat dat niet zo gemakkelijk zal gaan. Ze kennen alleen de naam van de streek waar ze woont. Maria kan een gebied zo groot als een Belgische provincie toch niet gaan uitkammen. "Nee, ik niet" zegt Maria "Maar Louis kan dat doen. Hij is toch privédetective nu. Wel, dat hij nu voor het eerst in zijn leven eens iets nuttigs doet!"

Paul werpt op dat zoiets nogal wat gaat kosten. Dit argument wordt weggewuifd door Maria. Ze verdienen goed. "Ja, maar we zitten met bergen afbetalingen" zegt Paul. "En is het wel verstandig om de dingen uit het verleden op te rakelen?"
"Ja" zegt Maria "En ge weet waarom".

62 – Exterieur – Woning Paul – Dag

Louis heeft eindelijk tijd gevonden. Hij heeft een opdracht in Duitsland en zal van de gelegenheid gebruik maken om te proberen Ilse op te sporen. Hij stapt in zijn auto en rijdt weg. Maria en Paul kijken hem na.

---

1 – Interieur – Werkkamer schrijver – Dag

1954.

We zien de schrijver, Jan Vermeer aan het werk aan zijn boek. Hij vat de gebeurtenissen uit de vorige afleveringen kort samen. Hij vertelt hoe Louis de opdracht heeft gekregen de weduwe van Werner te zoeken in Duitsland, hoe nerveus zijn moeder er ondertussen bijliep en hoe zijn vader als commerciant niet bij de pakken bleef zitten...

Beelden

die de vertelling illustreren.

2 – Interieur – Keuken Paul – Dag

Martha, een oude zwaarlijvige vrouw is aan het werk in de keuken. Ze is erg onhandig met de moderne keukenapparatuur.

Jantje loopt haar in de weg en wordt naar buiten gestuurd.

Stem verteller

... Om mijn moeder wat te ontlasten van het vele werk, kreeg ze een paar keer in de week hulp in het huishouden. Martha! Haar bezig gedoe was zo nieuw voor mij als onze keukenapparatuur voor haar...

3 – Bureel Paul – Dag

Een knappe jonge vrouw doet bureelwerk, terwijl Paul telefoneert. Maria komt uit de winkel en vraagt of de jonge vrouw wil komen helpen.

Stem verteller

... En er was Béatrice. Binnen de week maakte ze zich onmisbaar. Maar de grootste nieuwigheid, daar zou de ganse buurt zich op vergapen...

4 – Exterieur – Winkel Paul – Dag

Buurtbewoners kijken geïnteresseerd toe naar de geëtaleerde televisietoestellen, waarop een amusementsprogramma wordt uitgezonden.

Binnen is Béatrice een toestel aan het verkopen aan een kroostrijk gezin.

Stem verteller

... Iets nieuws! De televisie!

5 – Interieur – Winkel Paul – Dag

Béatrice legt het kroostrijk gezin uit hoe het televisietoestel werkt en hoe ze het toestel kunnen afbetalen. Ze wil een afspraak maken voor het plaatsen van de antenne en het thuisbrengen van het toestel. De vader van het kroostrijk gezin wil nu het toestel al meenemen.

6 – Exterieur – Winkel Paul – Dag

De buurtbewoners gaan eerbiedig opzij, als de leden van het kroostrijk gezin het toestel met vereende krachten op een bakfiets plaatsen en er voorzichtig mee wegrijden.

7 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Tot grote vreugde van Jantje is Cyriel, die een vriend uit het gesticht heeft meegebracht, op bezoek.

Cyriel ziet hoe goed Béatrice hier al ingeburgerd is. Zij heeft het hart van Jantje gewonnen en de appreciatie van Paul.

Maria is nogal stil. Cyriel is een moment met haar alleen. Als de telefoon gaat en Maria snel opneemt is ze teleurgesteld als het niet Louis is die opbelt.

Cyriel heeft iets vernomen over het bezoek van de weduwe van Werner en vindt dat Paul gelijk heeft: Maria zou het verleden beter laten voor wat het is, de klok kan toch niet meer teruggedraaid worden. Maria houdt koppig aan haar idee vast dat ze de Duitse vrouw wil ontmoeten. Ondanks de goede verstandhouding, blijft er veel onuitgesproken tussen Maria en Cyriel.

Paul, die het druk heeft, komt snel een kopje koffie drinken met Béatrice. Hun enthousiasme steekt af tegen de ietwat sombere sfeer rond Maria en Cyriel.

Cyriel vertelt Paul dat de oude radio op zijn recreatiezaal onherstelbaar versleten is. Of Paul soms geen tweedehandsradio in reserve heeft. Als Cyriel op eigen initiatief kan zorgen dat er een goede radio komt, zou dat zijn prestige in zijn afdeling ten goede komen.

Hij heeft nu al grote verantwoordelijkheden in het gesticht, dan zou zijn positie nog verbeteren.

Paul heeft een commercieel idee: hij zal Cyriels afdeling een televisietoestel cadeau doen. Zo komt de directeur van het gesticht er misschien toe ook in andere afdelingen TV's te laten plaatsen. En via die weg kan Paul misschien vaste voet krijgen in andere instellingen.

"En de antenne?" vraagt Maria.

"Die kosten moeten ze zelf dragen" lacht Paul.

Maria vraagt zich toch af of Paul niet te hard van stapel loopt: een winkel, elektriciteitsleidingen installeren, antennes plaatsen...

Paul stelt haar gerust, hij heeft alles goed georganiseerd, en hij heeft een goeie luitenant nu. Hij geeft Béatrice lachend een klopje op de schouder en gaat met haar terug naar de winkel.

8 – Interieur – Recreatiezaal gesticht – Dag

Verborgen onder een laken wacht een televisietoestel om onthuld te worden.

De patiënten draaien er nieuwsgierig rond.

Paul, Maria, Jantje en Cyriel onderhouden zich met hen.

Jantje voelt zich hier goed thuis. Zijn kinderlijke fantasie wordt gevoed door de bizarre gedragingen en verhalen van de patiënten.

Tot ieders verwondering komt ook tante Margot binnen. Na wat aarzelend aftasten, volgt er een verzoening. Vroegere misverstanden worden uit de weg geruimd. Cyriel lacht fijntjes. Hij heeft deze ontmoeting gearrangeerd.

De familieleden vernemen dat Margot het goed stelt in haar lingeriezaak in Brussel.

"En in de liefde?" Margots grappige repliek suggereert een passioneel liefdesleven.

Eindelijk is de directeur er. Hij huldigt dankbaar het televisietoestel in. De epileptici vergapen zich aan het toestel. De directeur nodigt de familie uit voor een drankje in zijn bureau. Cyriel en Jantje wensen te blijven.

De epileptici blijven maar staren naar het toestel, tot één van hen opmerkt dat het maar een rare radio is, er komt geen muziek uit.

Cyriel krijgt hier wat kritiek te verduren en zal zijn vrienden een poets bakken. Hij legt uit hoe het toestel werkt: het kan dromen waarmaken. Alles wat ze moeten doen is hun ogen sluiten. Een paar patiënten weigeren dit te geloven. Maar als ook zij de ogen gesloten hebben, begint Cyriel te vertellen.

9 – Interieur – Recreatiezaal gesticht – Dag

We zien het verhaal dat Cyriel vertelt:

Alle onderhuidse dromen die hij bij zijn medepatiënten vermoedt, worden werkelijkheid:

Een dikke man krijgt een reuzeijsje, een eenzame krijgt na vele jaren eindelijk bezoek van zijn familie, een ander kan nooit meer verliezen bij het kaarten...

Dit heeft niets dan stralende gezichten voor gevolg, tot Maria binnenkomt. Als ze verneemt wat hier gebeurt, lacht ze geamuseerd. Het beetnemen van mensen zit Cyriel in het bloed. Hij is niet anders dan zijn broer Paul, die de hele Duitse Oberkommandatur om de tuin kon leiden en zijn zuster Margot, die een heel dorp op stelten kon zetten met haar waarzeggerij.

Een paar patiënten vinden dat Cyriel maar een bedrieger is. Maar gelukkig begint op dat moment een uitzending. De patiënten kijken met open mond naar het scherm.

Paul en Margot komen binnen. Paul ziet het bizarre tafereel. Hij lacht: "Zo ziet de toekomst er uit! Het dak mag instorten, maar gans het land blijft met open mond naar het scherm staren...

Als het maar opbrengt" voegt hij er gemaakt cynisch aan toe.

10 – Interieur – Woonkamer bioscoopuitbaters – Dag

"Geen tien per jaar gaat ge er van verkopen" schertst Ludo. Op een grappige wijze somt hij al de nadelen van de televisie en al de voordelen van de film op.

Maar hij heeft iets belangrijkers te bespreken met Paul. Er is namelijk een nieuwe partij in de maak, de Volksunie. Hijzelf gaat er zich voor inzetten en hij vraagt Paul om mee te doen.

Hij durft dit vragen omdat hij een en ander vermoedt over Pauls goede verstandhouding met de Duitsers tijdens de bezetting. Niet dat de Volksunie een partij wordt van gewezen collaborateurs, integendeel. De partij zal zo zuiver mogelijk gehouden worden. Maar het is hoog tijd dat de Vlaamse beweging, die tijdens de repressie gekortwiekt werd, terug haar nek uitsteekt.

Paul wuift dit voorstel zo handig mogelijk weg.

Hij heeft noch interesse voor het zwart en wit uit het verleden, noch voor politiek in het algemeen. Hij wil zaken doen, dat is alles.

Ludo is wat op zijn teen getrapt, maar de mannen blijven even goede vrienden.

Er is telefoon voor Paul. Het is zijn vrouw, die meldt dat Louis eindelijk terug is. Paul haast zich naar huis. Ludo roept hem nog na dat hij hem veel succes toewenst met de verkoop van zijn visbokaaltjes.

11 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul verneemt van Louis dat hij Ilse niet gevonden heeft. Maria is erg teleurgesteld. Louis legt uit waar en hoe hij gezocht heeft. De sporen die hij volgde liepen dood. Voor Paul is de zaak daarmee afgehandeld. Maria zou het verleden nu beter definitief begraven.

Béatrice komt Paul halen. Er wachten leveranciers op hem. Louis wil ook weggaan, maar Maria dringt aan: heeft Louis wel grondig genoeg gezocht? Ze haalt er haar doos met briefwisseling en foto's bij.

Louis vraagt waar die obsessie omtrent de dood van Werner toch goed voor is.

"Omdat ik de omstandigheden van zijn dood wil kennen" zegt Maria.

"Maar die zal Werners weduwe ook niet kennen" zegt Louis. "De enige die er iets kan van afweten is die Henri, het boertje in wiens woning Werner ondergedoken zat"

Maria eist dat Louis die Henri dan maar moet zoeken. Zij heeft hem nooit gevonden, maar uit haar briefwisseling weet ze dat hij indertijd naar familie in het Noorden van Frankrijk gevlucht was.

Louis is weigerachtig. Maria dringt aan. Ze kijkt in de winkel of Paul haar niet kan horen en ziet dat Paul en Béatrice bezig zijn met de leveranciers.

Ze geeft Louis dus duidelijk de opdracht Henri te zoeken, maar ze wil niet dat haar man hiervan op de hoogte is. Louis uit zijn bezwaren om een opdracht achter de rug van zijn vriend Paul te aanvaarden. Maria houdt voet bij stuk en geeft Louis reeds een voorschot.

12 – Exterieur – Stadspark – Dag

Maria en Jantje wandelen in het park. Maria verkeert in een sombere stemming en heeft weinig aandacht voor Jantje, die vol levenslust is. Maria's somberheid slaat over op Jantje, tot hij Lily bemerkt. Hij loopt naar haar toe.

13 – Exterieur – Stadspark – Dag

Lily, die in het gezelschap is van twee jongens, doet of ze Jantje nauwelijks kent.

Jantje vertelt honderduit over een verhaaltje dat hij met de hulp van eerwaarde De Man heeft geschreven.

Die wil het laten verschijnen in "Het Kapoentje", de kinderbijlage van Het Volk. Lily negeert Jantje, die triest afdruipt en maar opnieuw naast zijn even melancholieke moeder gaat lopen.

14 – Exterieur – Schoolgebouw – Dag

Jantje verlaat het gebouw.

Hij loopt eerwaarde De Man tegen het lijf, die vraagt wat Jantje nog zo laat op school deed.

Als straf moeten nablijven? Jantje knikt. Hij is gestraft omdat hij zat te dromen in de klas.

"Weeral" zegt eerwaarde De Man. Hij heeft een verrassing voor Jantje. Eindelijk is Jantjes verhaaltje verschenen in Het Kapoentje.

15 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Martha, de huishoudster, heeft koffie gezet voor eerwaarde De Man en Maria. Niet met dat modern toestel van Maria, maar op de enige goeie manier, in een ouderwetse koffiekkan, met koffie in een sok.

Eerwaarde De Man doet enthousiast over Jantjes gepubliceerd verhaal. "En de krant betaalt er voor". Dit is dus het eerste geld dat Jantje verdient.

Maar er zit meer achter het bezoek van eerwaarde De Man, die zich in dit gezin de rol van geestelijke raadgever wil toebedelen. Hij stuurt Jantje buiten en heeft het met Maria over Jan en zijn wisselende stemmingen waar zijn leraars over klagen. De leraar wil nog dieper graven en heeft het over de problemen die hij vermoedt in het leven van Maria. Er wordt van alles verteld, over haar zoektocht naar een Duitse vrouw en gebeurtenissen tijdens de oorlog. Maria geeft zich niet bloot. Ze kan haar problemen zelf oplossen.

16 – Interieur – Bureau Paul – Nacht

De gespannen Maria, die in peignoir is, gaat naar het telefoontoestel. Ze belt op en wacht ongeduldig.

Eindelijk wordt er opgenomen.

"Eindelijk heb ik u te pakken Louis. Mijn geduld is op".

17 – Exterieur – Park – Dag

Maria en Louis ontmoeten elkaar in het park.

Het blijkt dat Louis Henri opgespoord heeft in Noord-Frankrijk.

Maria vraagt waarom hij haar dit niet eerder heeft gemeld. Louis draait rond de pot. De oude Henri is doodziek en niet bereid te spreken. Het heeft geen zin hem op te zoeken. En het heimelijke van deze afspraak met Maria bevalt Louis ook al niet. Maria legt de bezwaren naast zich neer en eist dat Louis haar zou helpen.

18 – Exterieur – Ziekenhuis – Dag

Louis en Maria stappen uit Louis' auto. Ze gaan naar de ingang van het ziekenhuis in Noord-Frankrijk.

19 – Interieur – Ziekenhuis – Dag

Een non brengt Maria en Louis tot bij het bed van de oude, zieke Henri. Twee andere bedlegerige patiënten kijken nieuwsgierig toe. De non maakt Henri wakker. Maria maakt zich bekend. Het dringt niet goed tot Henri door wie hij voor zich heeft. Hij begint te klagen: dat hij hier geplaatst is door zijn ondankbare familie, het eten is hier slecht, hij mag niet roken... Louis biedt hem een sigaartje aan. Henri aanvaardt gretig. Louis stopt hem ook de rest van het pakje toe.

Henri bekijkt Maria eens grondiger en beseft wie ze is. Hij windt zich op. Dat ze hem een lelijke toer gespeeld heeft, met die Werner, dat hij haar in vertrouwen had willen helpen, maar hij is er zijn hele hebben en houden aan kwijt gespeeld.

De non komt kijken wat die opwindung te betekenen heeft en wil Henri zijn sigaartje afnemen. Maar Louis stopt haar wat geld in de hand "Pour les bonnes oeuvres".

Henri kalmeert wat en rookt dankbaar verder.

Maria vertelt waarom ze gekomen is: ze wil weten hoe Werner gestorven is. Henri is bereid het haar te vertellen, al verdient ze het niet.

20 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Nacht

We zien een fragment uit scène I - 52 waarin Maria Henri verzoekt om Werner een tijdje te laten onderduiken.

Stem Henri

Die fameuze nacht! Ik liet mijn hart spreken. Maar ik heb vier dagen moeten wachten op mijn geld.

21 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Dag

We zien Cyriel het erf opkomen. Henri komt op hem af. Er volgt een woordenwisseling.

Stem Henri

Het was een gevaarlijke situatie. We moesten allemaal voorzichtig zijn. Maar die onnozele schoonbroer van u liep om de twee dagen op mijn erf. Wat had hij daar te zoeken?

22 – Interieur – Ziekenkamer – Dag

Maria uit haar verwondering. Ze wist niet dat Cyriel zo vaak naar het boerderijtje gegaan was. Ook zij vraagt zich af waarom.

"Een zot, hè" zegt Henri "Een gevaarlijke zot... En op een nacht gebeurde het!"

23 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Nacht

Henri staat voor drie man in burger. De middelste, die blijkbaar de leiding heeft, zwijgt en is onherkenbaar onder zijn deukhoed.

Stem Henri

Aangenaam bezoek! Er werd me gezegd dat ik direct weg moest. Ik wou niet, maar hun wapens verplichtten me.

24 – Exterieur – Boerderijtje Henri – Nacht

Henri vraagt waarom hij weg moet.

De mannen antwoorden dat hij een Duits landverrader onderdak verleent. Werner vraagt waarom ze hem sparen.

"Er zijn mensen die u beschermen" luidt het antwoord.

"Wie?" vraagt Henri.

"Hij" zegt een van de mannen en wijst naar zijn onherkenbare leider.

Henri wil naar binnen om tenminste wat geld en kleren meer te nemen. Maar een van de mannen wijst in de richting van de Duitse voertuigen die in de verte te zien zijn. Henri vlucht in paniek weg.

25 – Interieur – Ziekenkamer – Dag

Maria dringt aan dat Henri zou verder vertellen.

26 – Exterieur – Haag – Nacht

Henri heeft zich verborgen achter een haag en ziet hoe Duitse soldaten een razzia houden. De enen ontdekken de motorfiets, anderen gaan naar de waterput en halen er iets uit en een derde groep komt met Werner uit het boerderijtje.

Stem Henri

Ik verstopte me. Ze waren goed georganiseerd. Alsof ze wisten waar ze moesten zoeken.

27 – Interieur – Ziekenkamer – Dag

Een ontdane Maria vraagt of Henri zag wat de Duitsers in de waterput vonden. Henri blijft het antwoord schuldig. "Het ergste moest nog komen" zegt hij.

28 – Exterieur – Haag – Nacht

Henri ziet hoe Werner wil vluchten en wordt neergeschoten. Daarna steken de Duitsers zijn boerderijtje in brand. Henri kijkt verbijsterd toe en maakt dan dat hij wegkomt.

Stem Henri

De Duitsers waren vooral geïnteresseerd in wat ze in de waterput gevonden hadden en van dat moment van onoplettendheid wou Werner gebruik maken om te vluchten. Hij werd neergeschoten en ik zag mijn enig bezit in rook opgaan.

29 – Interieur – Ziekenkamer – Dag

Maria vraagt of Werner dood was. Dat heeft Henri niet gezien. Het interesseerde hem ook niet.

Zijn huis! Zijn smokkelwaar! Zijn geld! Hij was alles kwijt.

Hij vertelt hoe hij vluchtte, zo ver mogelijk weg. Hier, in Noord-Frankrijk vond hij onderdak bij zijn zoon. En Henri wil opnieuw beginnen klagen over de slechte behandeling van zijn zoon, over zijn longziekte...

Maria dringt aan of Henri echt niet gezien heeft of Werner op zijn erf doodgeschoten is of alleen gekwetst. De vragen beginnen Henri te vervelen en hij slingert Maria allerlei verwijten naar het hoofd, zoals over de dubbele rol die zij, zoals zovelen, gespeeld heeft tijdens de oorlog.

Het kleine tumult heeft de aandacht van de non getrokken. Ze verzoekt de bezoekers de moeeraasde Henri nu alleen te laten.

30 – Interieur – Woonkamer Paul –Dag

Maria is in gedachten verzonken. Paul vraagt of er iets scheelt, of ze zich zorgen maakt over haar moeder, die ziek is. Maria schudt het hoofd. Na een stilte zegt Paul ineens: "Ge zijt met Louis naar Frankrijk geweest"

Dit is de aanhef van een beschaafde, maar diepgaande echtelijke ruzie, waar Jantje in het begin getuige van is, tot Béatrice binnenkomt. Ze merkt dat haar aanwezigheid niet gewenst is en neemt Jantje mee naar de winkel. Paul en Maria geven uiting aan hun wederzijds wantrouwen. Paul vraagt zich af waarom Maria hem niet in vertrouwen neemt en dingen achter zijn rug doet. Hij neemt het ook niet dat Maria toch belangrijke sommen geld uitgeeft, zoals aan Louis, zonder het hem eerst te vragen. Maria is verbolgen omdat Louis Paul achter

haar rug heeft ingelicht. Ze zou Paul zelf wel verteld hebben over het ritje naar Frankrijk. En heeft Louis de weduwe van Werner wel echt gezocht in Duitsland? Heeft Paul Louis niet de opdracht gegeven te doen alsof? De misverstanden stapelen zich dus op en de discussie begint Paul te vervelen. Hij heeft nog werk te doen. En ook het werk voor morgen wil hij regelen, maar Maria deelt mee dat ze morgen geen tijd heeft, ze heeft dingen te doen.

"Wat?" vraagt Paul "Weer dat eeuwige gepeuter in het verleden?"

"Ja" antwoordt Maria.

Paul gaat naar de winkel.

31 – Exterieur – Ingang gesticht – Dag

Maria gaat naar binnen.

32 – Exterieur – Wandelpad gesticht – Dag

Maria vraagt Cyriel of het waar is dat hij verscheidene keren naar het boerderijtje van Henri geweest is, toen Werner was ondergedoken. Cyriel knikt aarzelend.

"Waarom?" vraagt Maria.

"De eerste keer met het geld" zegt Cyriel. "En de andere keren omdat ik die Henri niet vertrouwde"

Maria heeft de indruk dat Cyriel iets verborgen houdt, maar deze verschuilt zich handig achter zijn slecht geheugen.

Hij moet dringend zijn pillen nemen en hij laat Maria met haar vele vragen alleen.

33 – Interieur – Slaapkamer Paul – Nacht

Nog altijd een gespannen sfeer tussen Maria en Paul. Opnieuw trachten ze een oplossing te vinden voor hun problemen.

Paul beweert niet echt kwaad te zijn om dat geld dat ze achter zijn rug heeft uitgegeven. Hun probleem zit dieper. Tussen hen staat het spook van het verleden. Paul weet wel dat Maria nooit een affaire had met Werner, maar haar geobsedeerd bezig zijn met zijn dood, kan haar in de ogen van sommige mensen alleen maar verdacht maken.

"Ook in uw ogen?" vraagt Maria.

"Nee" zegt Paul "maar soms zijt ge meer bezig met Werner die dood is dan met mij"

Opnieuw komen ze er niet uit. Maria doet een voorstel: haar ouders hebben dringend hulp nodig nu haar moeder ziek is. Misschien kan ze hen een korte poos gaan helpen in hun winkel, tot haar moeder beter is. "En tot ik mij wat beter voel" voegt ze er aan toe.

Ze vraagt Paul om wat geduld met haar te hebben. Paul stemt toe. Alleen, wie zal voor Jantje zorgen?

34 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Het is blijkbaar Martha die voor Jantje zorgt. Ze wil dat Jantje haar helpt bij het schoonmaken van de woonkamer.

Martha begint te stofzuigen. Ze sakkert en duwt lukraak op de bedieningsknoppen. In plaats van stof te zuigen, braakt de stofzuiger een stofwolk uit. Martha trekt woedend de stekker uit het contact en bekijkt de ravage.

Dan neemt ze ouderwets poetsgerei en probeert de boel op te kuisen, ondertussen alle moderne apparatuur vervloekend.

Paul en Béatrice komen binnen. Ze zien het hulpeloos gedoe van Martha en schieten in de lach. Voor de rest heeft Paul weinig tijd om zich over dit huishoudelijk probleem te bekommeren. Hij moet direct weg naar een klant voor een prijsofferte. De bereidwillige Béatrice maakt hem snel iets te eten klaar. Martha meldt dat ze vanavond niet kan blijven babysitten. Jantje vraagt of hij dan alleen moet thuisblijven. Tot zijn vreugde hoort hij dat de lieve Béatrice bij hem blijft.

35 – Interieur – Winkel ouders Maria – Dag

Maria heeft een gezellige babbel met een vrouw, die een zoon heeft die zijn legerdienst moet vervullen en dus tot de belangrijke aankoop van een valies moet overgaan. Het feit dat de jongen in Duitsland zal gekazerneerd worden lijkt wel het avontuur van zijn leven. Als de klanten weg zijn, gaat Maria naar de woonkamer.

36 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Maria verzorgt haar zieke moeder Emma. Gust, haar vader, helpt met het dekken van de tafel. Maria voelt zich hier goed. Maar Emma vraagt zich af of Maria 's avonds niet beter naar haar eigen gezin zou gaan. Maria vindt dat niet nodig. Emma vermoedt problemen in het gezin van haar dochter, maar Maria stelt haar gerust. "Paul trekt zijn plan wel"

37 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Paul komt thuis. Hij is wat aangeschoten. Met de betrokkenheid van een moeder vertelt Béatrice over de onbelangrijke dingen die Jantje gedaan heeft: hij heeft goed gegeten, heeft nog wat gespeeld en is dan braaf gaan slapen, nadat ze hem een verhaaltje heeft verteld. Ze bezorgt de vermoeide Paul nog een drankje. Ze drinkt iets mee. Paul vertelt over het contract dat hij vanavond heeft afgesloten, waarna het gesprek een meer persoonlijke wending neemt. Béatrice lost iets over haar privéleven. Ze woont bij haar ouders, die haar nog altijd kort houden. Béatrice gaat nu maar snel naar huis.

38 – Exterieur – Zwemput – Dag

Paul is Maria komen opzoeken en heeft haar hier gevonden, waar ze zich ontspant door te zwemmen. Ze vindt het spijtig dat Jantje niet mee is. Paul vertelt dat Béatrice hem heeft meegenomen naar de Meli. Er heerst een gespannen sfeer tussen man en vrouw. Ze tasten elkaar af. Paul vraagt wat Maria hier zoal gedaan heeft. "Helpen in het winkeltje" zegt ze "Mijn moeder verzorgen en zwemmen als ik de tijd heb, dat ontspant me" En Maria, die zich een beetje schuldig voelt, vraagt of er geen problemen zijn thuis. Paul beweert dat alles goed gaat, vermijdend er de nadruk op te leggen wat een steun hij heeft aan Béatrice. Hij vraagt wanneer Maria van plan is terug te komen. "Ik blijf nog even" zegt ze "tot mijn moeder beter is" Paul tracht te verbergen dat hij teleurgesteld is in zijn vrouw. "En gaat het met het werk?" vraagt Maria. "Ja" zegt Paul.

39 – Interieur – Recreatiezaal gesticht – Dag

Paul en de directeur bespreken waar er nieuwe elektrische leidingen moeten komen. Een helper van Paul noteert.

40 – Exterieur – Winkel Paul – Dag

Paul geeft de nodige papieren aan een andere helper die met een bestelwagen van de firma wegrijdt.

41 Interieur – Bureau Paul – Nacht

Paul en Béatrice maken overuren. Ze zijn met een uiterst saai werkje bezig. Paul leest getallen van een blad, Béatrice controleert of ze kloppen op haar papieren.

Pauls stem begint te stokken, hij is moe en zijn gedachten zijn er niet bij. Béatrice kijkt een paar keer bezorgd naar hem op. Ondanks het saaie werk, is de sfeer erotisch geladen. Als Paul ophoudt met lezen, komt Béatrice naar hem toe. De twee vallen in elkaars armen, onstuimig, ongeremd.

42 – Stem verteller

Dit was het begin van een week waarin mijn vader na tien jaar huwelijk een nieuwe onstuimige liefde onderging. Ondertussen bloeide ook mijn moeder open. In het winkeltje genoot ze opnieuw van de landelijke sfeer van haar kinderjaren. In het winkeltje had ze echt contact met de mensen, daar voelde ze de hartslag van het dorp. Huwelijk, plechtige communie, militaire dienstplicht, geboorte en dood, wie daar mee te maken had, passeerde langs het winkeltje.

Beelden

Maria die klanten bedient die een huwelijkscadeau kopen.

Klanten die wenskaarten uitkiezen.

Afgewisseld met beelden van Paul en Béatrice in Pauls winkel, Paul en Béatrice die elkaar omhelzen in de woonkamer, Paul en Béatrice in bed.

43 – Interieur – Slaapkamer Paul – Dag

Ochtend. Béatrice kleedt zich aan. De passie mag groot zijn, de problemen tussen Paul en Béatrice zijn dat ook. Hun relatie wordt overschaduwd door schuldgevoelens.

Béatrice praat stil, opdat Jantje niet zou horen dat ze hier heeft geslapen. Béatrice weet dat Maria vanavond terugkomt. Hoe moet dat nu verder met haar en Paul?

44 – Interieur – Keuken Paul – Dag

Paul, Béatrice en Jantje ontbijten.

Jantje vraagt of Béatrice hier heeft geslapen?

"Nee, nee" zegt Paul, maar ze begint vroeg te werken, daarom drinkt ze hier een kopje koffie.

Jantje, die laat is voor school, verlaat de kamer.

Béatrice is ontroostbaar, opnieuw vraagt ze Paul wat hen te doen staat, nu Maria terugkomt.

Béatrice valt wenend in Pauls armen.

Op dat moment komt Jantje, die zijn boekentas vergeten is, binnen. Hij vraagt waarom Béatrice weent.

Paul weet niets beters te verzinnen dan dat Béatrice hevige koppijn heeft.

"Dan moet ge een aspirientje nemen, dat doet mijn mama ook" zegt Jantje en haast zich naar school.

45 – Exterieur – Winkel Paul – Dag

Margot en Maria stappen uit de auto van Margot. Maria is blij dat ze terug is, dat weekje op de buiten heeft haar deugd gedaan.

46 – Interieur – Winkel Paul – Dag

Gespannen sfeer tijdens het weerzien van Paul en Maria. Béatrice weet zich geen houding te geven, maar haar werk biedt redding: het is tijd om de winkel te sluiten. Ook Jantje komt thuis. Hij valt in de armen van zijn moeder, maar die stelt vast dat Jantje daarna even intiem omgaat met Béatrice. Jantje vraagt of Béatrice nog geweend heeft.

Margot, die een en ander doorheeft, kijkt bezorgd naar Paul en Maria.

Béatrice, wiens dagtaak er dus opzit, blijft dralen. Paul meldt zijn vrouw zo ongedwongen mogelijk dat de fiets van Béatrice defect is en dat hij haar even met de auto naar huis brengt. Margot neemt afscheid en verlaat de winkel.

47 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Maria, die blijkbaar meer gekwetst is door het gedrag van Paul en Béatrice dan ze liet blijken, begint Jantje handig uit te vragen.

In zijn kinderlijke onschuld vertelt Jantje hoe goed zijn vader met Béatrice opschiet. Ze ontbijt hier soms en laatst moest papa haar troosten, toen ze weende omdat ze zo 'n koppijn had en er geen aspirines in huis waren.

Maria weet genoeg.

48 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Jantje gaat slapen. Gespannen sfeer.

Midden wat gepraat over koetjes en kalfjes, vraagt Maria Paul wat er aan de hand is tussen hem en Béatrice. Paul valt uit de lucht, liegt, raakt verstrikt in zijn leugens en geeft uiteindelijk toe dat hij een affaire heeft met Béatrice. Hij vraagt begrip, probeert aan te tonen dat Maria mee schuldig is aan zijn ontrouw en belooft een einde aan de verhouding te maken. Maria is ontroostbaar.

49 – Interieur – Bureau Paul – Dag

Maria loert in de winkel en kijkt gekwetst toe hoe Paul het met Béatrice afmaakt. Ze kan hun gesprek niet horen.

50 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Maria is alleen in de kamer. Béatrice komt binnen. Met veel moeite vertelt Béatrice dat ze beseft dat er een uitweg moet gevonden worden uit deze moeilijke situatie en dat ze daarom ontslag neemt.

Als ze weg is, komt Paul binnen. Hij noch Maria weten zich een houding te geven, tot Paul haar in zijn armen neemt. Hij stelt haar gerust: alles komt in orde en er komt een nieuwe hulp voor de winkel en de administratie. Maria verdringt haar argwaan.

51 – Interieur – Woonkamer bioscoopuitbaters – Nacht

Er wordt gelachen. Maria, Paul en Jantje zijn uitgenodigd op een etentje bij Ludo en Marie-Claire. Deze laatste is min of meer op de hoogte van de problemen tussen Maria en Paul en ze doet haar uiterste best om het Maria naar de zin te maken.

Maria, die er niet echt met haar gedachten bij is, doet haar best om de sfeer niet te verpesten. De verwendde Lily doet weer lastig, ze lust de vis, die opgediend wordt niet. Ze verdwijnt, gevolgd door Jantje naar haar kamer.

Als Ludo vertelt over de nieuwe film die nu loopt, en in geuren en kleuren de verregaande echtelijke ontrouw in de film beschrijft, wordt het Maria te machtig. Ze loopt weg van tafel.

52 – Interieur – Badkamer bioscoopuitbaters – Nacht

Marie-Claire is Maria gevolgd.

Ze laat verstaan dat ze op de hoogte is van de problemen rond die Béatrice. Ze wil Maria helpen. Zij weet hoe een vrouw haar man aan zich kan binden. Als vrouw van de wereld, die ze meent te zijn, legt ze uit welke lotions, parfums en lingerie daarbij nuttig kunnen zijn. En waarom verandert Maria, die prachtig haar heeft, niet eens van kapsel, iets moderns?

Maria zou normaal gezien door dit soort onnozele praat nog dieper in de put zitten, maar Marie-Claire bedoelt het zo goed en weet het allemaal zo grappig in te kleden, dat Maria er wat opgewekter door wordt.

De vrouwen verlaten de badkamer.

53 – Interieur – Overloop woning bioscoopuitbaters – Nacht

Maria en Marie-Claire lopen langs Lily's kamer. Door de deuropening zien ze hoe Lily zit te mokken. Jantje kijkt toe.

"Ook hier gaat het slecht" lacht Marie-Claire.

54 – Interieur – Kamer Lily – Nacht

Jantje vraagt Lily wat er scheelt. Lily zegt dat ze pijn in haar buik heeft.

"Van de vis," vraagt Jantje. Lily deelt mee dat ze al groot is, en dat grote meisjes nu eenmaal af en toe pijn in hun buik hebben.

"Maar daar begrijpt gij toch niets van"

Jantje wil haar helpen en streelt haar, zoals hij zijn vader Béatrice heeft zien troosten toen ze koppijn had. Lily schudt Jantje geërgerd van zich af.

55 – Interieur – Slaapkamer Paul – Nacht

Maria en Paul gaan slapen.

Paul vraagt wat Marie-Claire zoal te vertellen had in de badkamer. Half triest, half geamuseerd vertelt Maria over Marie-Claire's tips om een man aan zich te binden. Paul probeert het luchtig te houden.

"Gij hebt geen pikante lingerie nodig. Alhoewel... ik ben ook maar een man"

Met veel tederheid en speelse humor weet hij zijn vrouw wat op te monteren, tot ze zich in zijn armen vleit.

56 – Exterieur – Lingeriewinkel Margot – Dag

We horen reeds het gegiechel van Margot en Maria.

57 – Interieur – Lingeriewinkel Margot – Dag

Margot helpt Maria bij het kiezen van lingerie. Veel gegeneerd gegiechel bij Maria. Ze zou zich maar belachelijk vinden in dit soort fijne spullen. Margot helpt haar over haar remmingen heen.

"Ge moet zo 'n dingen niet dragen voor Paul, maar voor u zelf. Ge zult u dubbel zo zelfverzekerd voelen"

Margot geeft Maria wat lingerie cadeau. Maria kan niet langer blijven, ze moet haar trein halen.

58 – Exterieur – Straat – Dag

Maria heeft het station verlaten. Ze heeft het pakje met de lingerie bij en begeeft zich naar huis.

59 – Exterieur – Straat – Dag

Maria vervolgt haar weg. Ineens bemerkt ze iets, vanop een afstand ziet ze Paul en Béatrice uit een hotel komen. Ze verbergt zich en kijkt toe. Ze is als aan de grond genageld.

60 – Interieur – Woonkamer – Nacht

Maria en Paul.

Grote ruziescène.

Paul bezweert Maria dat het rendez-vous in het hotel een laatste afscheid was van Béatrice.

Hij heeft compleet gebroken met haar. Maria weigert op zijn argumenten in te gaan. Er is iets gebroken in haar.

Man en vrouw sparen elkaar niet met hun verwijten.

Maria werpt Paul woedend haar idiote lingerie naar het hoofd.

Paul verwijt Maria dat ze ook schuld heeft aan zijn ontrouw: ze heeft een afkeer van de stad waar hij zich thuis voelt, ze helpt nauwelijks mee in zijn zaak en de toekomst, waar Paul zo sterk in gelooft, interesseert haar ook niet. Ze blijft maar ziekelijk bezig met het verleden. De ruzie neemt zo 'n vormen aan, dat zelfs een echtscheiding overwogen wordt, maar even snel verworpen. Er is het kind, de zaak, de familie...

"Hoe moet dat nu verder?" vraagt Paul.

De verbitterde Maria verlaat zwijgend de kamer.

61 – Interieur – Slaapkamer Paul – Nacht

Maria kleedt zich uit. Paul komt binnen en begint zich ook uit te kleden. Maria deelt hem ijsig mee dat hij zijn kleren weer kan aantrekken en stopt hem een hoofdkussen in de handen.
"Vanaf nu slaap ik alleen"
Paul verlaat de kamer. Maria laat zich op het bed vallen en staart naar het plafond.

---

1 – Interieur – Werkkamer schrijver – Dag

1961.

We zien de schrijver, Jan Vermeer, aan het werk aan zijn boek.

Overzicht van wat in de vorige afleveringen gebeurde.

Internationale en nationale gebeurtenissen tussen 1954 en 1961, o.a. de Expo '58.

Dat hij nog altijd verliefd was op Lily. Vroeger was hij in haar ogen een kind, nu een groen collegestudentje.

Met Cyriels gezondheid ging het bergaf. Zijn epileptische aanvallen waren zeldzaam, maar erg belastend voor het hart.

Tussen zijn ouders was het, net als in de internationale politiek, tot een min of meer leefbare vrede gekomen, met af en toe wat gevaarlijke conflicten.

De zaken van zijn vader kwamen volop tot bloei.

"In mijn adolescentenogen werd hij het cliché van de vaderzakenman, die onvoldoende tijd besteedde aan zijn gezin. Maar ik had een vervangvader gevonden..."

Beelden

uit de vorige afleveringen.

Documentaire beelden in verband met de koude oorlog en de wereldtentoonstelling in 1958.

Beelden van het jonge Jantje en Lily uit 1954, die overgaan in beelden van Jan en Lily in 1961.

Een zwakke Cyriel, die bezoek ontvangt.

Jan en zijn moeder.

Paul als druk bezet zakenman.

2 – Interieur – Klaslokaal – Dag

Eerwaarde De Man geeft les Nederlandse literatuur. Er ontstaat een geanimeerd gesprek tussen hem en de geboeide, die blijkbaar nogal belezen is.

Eerwaarde De Man laat zich meeslepen. Zo heeft hij het over het existentialisme van Sartre, tot een leerling vraagt of dit betoog over een atheïstisch schrijver ook examenstof is.

Eerwaarde De Man ziet het gevaarlijke in zijn manier van lesgeven in, geeft opnieuw les zoals de directie dat van hem verwacht, maar laat Jan met zijn vragen niet aan zijn lot over:

"Jan, kom na de les eens naar mijn kamer"

3 – Interieur – Kamer eerwaarde De Man – Dag

Eerwaarde De Man en Jan zetten het boeiend gesprek over literatuur verder. De geestelijke blijkt ook veel appreciatie te hebben voor niet-katholieke schrijvers en filosofen. Hij beoordeelt ook de poëzie van verhalen die Jan aan het schrijven is.

Hij werpt zich op als een echte mentor, maar vraagt Jan het onderwerp van hun gesprekken niet aan de grote klok te hangen. De schooldirectie zou een en ander allicht niet op prijs stellen.

4 – Interieur – Toiletten school – Dag

Jan en twee vrienden bladeren in een tijdschrift. Het is blijkbaar een verboden tijdschrift, want hun manier van doen heeft iets stiekems. De vrienden van Jan roken een sigaret. Eén van hen heeft ook een foto van een meisje in bikini bij.

Stem verteller

Ik hield mijn gesprekken met de leraar, aan wie ik zoveel steun had, geheim. Maar ik had nog meer te verbergen, zaken waar ik niet kon over praten met mijn mentor. Want naast een honger naar kennis, ontluikte ook onze adolescentenhonger naar het andere geslacht. Die wereld was voor ons een gesloten boek, onze onvolwassen frustraties tierden welig.

5 – Interieur – Toiletten school – Dag

De surveillant, een priester, betrapt Jan en zijn twee vrienden, die halfblote filmsterren bekijken in hun Cinémonde. De surveillant grijnst: "Ge weet waar ge nu verwacht wordt"

6 – Interieur – Bureau directeur – Dag

Jan en zijn twee vrienden staan voor het bureau van de directeur, die de bezwarende stukken bekijkt: de Cinémonde, een pakje sigaretten en de foto van het meisje in bikini.

De directeur verneemt dat het een kiekje is van een zus van een van de jongens.

Er volgt een zedenpreek. De directeur, wiens ijver aandoenlijk grappig overkomt, wil dat de drie schuldigen naar de studiezaal gaan en opschrijven wat voor onzedelijke praat ze zoal verteld hebben. De twee vrienden van Jan verlaten gedwee de kamer, Jan weigert.

Er volgt een nieuwe zedenpreek: is Jan niet beschaamd om twee jongens uit een lagere klas in zijn viezigheid te betrekken?

De surveillant komt binnen. Hij toont triomfantelijk twee boeken, die hij in Jans schoolbank in de studiezaal gevonden heeft. Het is verboden lectuur, de boeken staan op de "index librorum prohibitorum".

De directeur probeert Jan uit te horen of hij het soms over dit soort lectuur heeft met eerwaarde De Man.

Jan verraadt zijn mentor niet.

De directeur houdt een laatste zedenpreek. Waardevolle jongeren uit goede families zoals Jan zullen door de surveillant in het vervolg nog scherper in het oog gehouden worden, niet alleen in de school zelf, maar ook op straat en in de weekends. Wie ooit een stap zet in de Rialto, wordt definitief van school gestuurd!

7 – Exterieur – Rialto – Nacht

Het is avond en jonge mensen lopen dancing Rialto in en uit. Jan en een van zijn jonge vrienden uit scène IV – 4 lummelen rond aan de ingang, zonder te durven binnengaan.

Stem verteller

De Rialto! Wat benijdden wij de studenten van beroepsscholen en athenea voor wie de Rialto niet gold als een oord des verderfs.

8 – Exterieur – Rialto – Nacht

Jan en zijn vrienden zien dat een scooter stopt voor de dancing. Lily wipt van de duozitting en wil met Wolf, de nozem die haar gebracht heeft, naar binnen gaan. Jan en zijn vriend gaan naar hen toe. Lily plaagt Jan omdat hij als braaf collegestudentje niet naar binnen mag. Er stopt een bromfiets. Het is de surveillant. Hij maant Jan aan naar huis te gaan. Jans vriend maakt dat hij wekomt. Jan weigert weg te gaan. Wolf, de nozem, vindt de discussie tussen de surveillant en Jan hoogst vermakelijk. Hij geeft Jan een knipoogje en maakt de banden van de bromfiets van de surveillant lek. Die kan er niet om lachen. De maat is vol nu! Hij zal Jan, die blijkbaar graag in ordinair gezelschap verkeert, weten te vinden. Hij druipt af, de bromfiets moeizaam voortduwend. Blik van verstandhouding tussen Wolf en de lachende Jan.

9 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

De lach van Jans gelaat is verdwenen. De directeur en de surveillant zijn op bezoek bij Jans ouders. De directeur zet uiteen hoe onhandelbaar Jan is geworden. Hij moet voor drie dagen van school thuisblijven. Paul, die het druk heeft, verontschuldigt zich en verlaat met Jan de kamer.

10 – Interieur – Bureau Paul – Dag

De telefoon gaat. Paul komt binnen met Jan en haspelt, alvorens op te nemen, snel het probleem met zijn zoon af. Hij geeft hem een lichte oorveeg en stuurt hem naar zijn kamer.

11 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

De directeur en de surveillant zijn er nog. De directeur die graag in de betere milieus verkeert, verontschuldigt zich bij Maria, omdat hij haar en haar man in hun drukke bezigheden moet komen storen. Hij probeert haar wel sluw uit te vragen over eerwaarde De Man, en zijn manier van omgaan met Jan. Maria verdedigt De Man. Hij is hier vriend aan huis.

12 – Interieur – Woonkamer bioscoopuitbaters – Nacht

Paul en Maria zijn op vriendenbezoek bij Ludo en Marie-Claire. Lily is er ook. Het gesprek gaat over de problemen met Jan. Paul, die eigenlijk niet zo zwaar tilt aan het probleem, zegt lachend dat hij Jan tijdens zijn strafperiode eens hard zal laten werken. Dat zal hem leren. Voor de rest is hij het met Ludo eens: wat een heibel maken die scholen toch omwille van een Cinémonde en een sigaretje. Al zou Paul niet graag hebben dat Jan zijn studies verwaarloost door dat geschrijf van hem. Ludo drijft de spot met de pastoors die aan hun kerkportalen richtlijnen in verband met bioscoopbezoek uithangen: "Als de kerkgangers lezen dat een film "te mijden" of "af te raden" is, zitten ze 's avonds in mijn zaal, lacht hij. Marie-Claire zegt dat er hier volgende week een feestje is, Lily nodigt haar vrienden uit. Ook Jan is uitgenodigd. "Dat is het toppunt" schertst Paul "Mijn zoon wordt zwaar gestraft op school, en ik zou hem moeten belonen met een feestje!"

13 – Exterieur – Straat – Dag

Jan maakt een bestelwagen van zijn vaders firma schoon. Lily passeert. Ze plaagt Jan omdat hij zo openlijk zijn straf moet ondergaan. Voor de rest gedraagt ze zich als een volleerde allumeuse. Ze flirt met Jan en vraagt welke vermomming hij gaat aantrekken op haar feestje. "Hoezo vermomming?" vraagt Jan en komt te weten dat Lily zich zal verkleeden in zigeunerin.

14 – Interieur – Kamer Jan – Dag

Maria helpt Jan in zijn vermomming van zigeuner.

15 – Interieur – Hal woning bioscoopuitbaters – Nacht

Jan is dus verkleed als zigeuner en heeft bloemen bij voor Lily. Haar vader, die Jan heeft binnengelaten, kan zijn ogen niet geloven en schiet in de lach.

Dan komen Lily en een aantal vrienden, waaronder Wolf, de nozem, toekijken. Niemand is verkleed. De pret en het leedvermaak kunnen niet op. Lily wil Jan meeslepen naar de woonkamer waar het feestje plaatsheeft, maar Jan loopt naar buiten. Wolf volgt hem.

18 – Exterieur – Bioscoop – Nacht

Wolf volgt Jan, hij raadt Jan aan zich niet te veel van het voorval aan te trekken, hij moet Lily op zijn beurt maar eens een poets bakken.

Het klikt tussen deze jongens uit een verschillend milieu, onder meer omdat Wolf zich ook het slachtoffer voelt van Lily's manier van aantrekken en afstoten. Jan verneemt tot zijn verwondering dat Lily, ondanks haar allures, niet echt neukt met de jongens.

"Ze trekt maar met een nozem als ik op om stoer te doen" zegt Wolf.

En "We waren de enigen op haar feestje die niet in stadskledij waren" lacht hij.

Hij stelt voor een pint in de Rialto te gaan drinken. Maar dat durft Jan niet, hij gaat naar huis, andere kleren aantrekken. Hij vraagt Wolf mee naar binnen.

17 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Jan en Wolf treffen er Maria.

Paul is niet thuis. Hij had nog een late zakenafspraken. Jan gaat zich verkleeden. Maria, die blijkbaar geen vooroordelen heeft tegen het nozemuiterlijk van Wolf, hoort hem uit: hoe hij Jan heeft leren kennen, of hij studeert en zo...

Als Jan terug is, vertelt Wolf net over zijn ouders, onder andere hoe zijn vader gestorven is, kort na de bevrijding, en waar zijn ouders vroeger woonden. Maria lijkt wel op te schrikken, alsof ze bepaalde zaken herkent in het verhaal van Wolf. De reactie van Maria ontgaat Jan niet.

Maria laat Wolf ineens verstaan dat hij nu beter opstapt. Eenmaal alleen met zijn moeder, vraagt Jan haar waarom haar houding tegenover Wolf zo ineens veranderde.

Maria lost niets, maar het is voor Jan duidelijk dat hier meer achter steekt.

18 – Interieur – Woonkamer ouders Maria – Dag

Emma stelt vast dat Gust, na een lange periode van onthouding, weer eens zijn oude dronkemansziekte te pakken heeft. Dat is nu al de vierde dag dat hij alleen naar huis komt om te slapen en de rest van zijn dagen op café slijt. Ze kan de goedmoedige Gust niet thuishouden. Met een mopje tot afscheid vertrekt hij weer in de richting van zijn dorpscafés. Emma zit er een moment vertwijfeld bij en gaat dan naar de telefoon.

19 – Interieur – Woonkamer Paul – Nacht

Meester Lucas komt Maria afhalen. Ze gaat een poosje bij haar ouders logeren, tot de novene van haar vader over is.

Van zodra Maria weg is, gaat ook Paul het huis uit. Hij gaat naar zijn wekelijks kaartavondje zegt hij. Hij maant Jan aan goed te studeren.

20 – Interieur – Kamer Jan – Nacht

Jan legt zijn studieboeken aan de kant en opent de map met zijn gedichten en verhalen. Er wordt aangebeld.

21 – Interieur – Hal woning Paul – Nacht

Jan opent de deur. Het is Wolf die vraagt of Jan meegaat iets drinken.

Jan heeft niet zoveel zin, hij was van plan aan zijn nieuw verhaal te werken. Wolf kan hem toch overtuigen mee te gaan: "Hoe kunt ge anders over iets schrijven, als ge nooit wat meemaakt"

22 – Exterieur – Rialto – Nacht

Een aantal jongeren bevinden zich aan de ingang.

Onder hen: Jan, Wolf en Lily.

Jan is nog kwaad op Lily omdat ze hem belachelijk maakte op haar feestje, maar Lily weet hem opnieuw om haar vinger te winden.

Wolf en Lily dringen aan dat Jan zou meegaan naar binnen. Jan durft niet, hij is bang voor zijn vader. Daar moet Lily hard om lachen: op dit moment zitten Jans vader en haar vader zelf op café, en niet in een gewoon café. Zoals iedere zaterdag zitten ze in de Ritz, een bar met rode lichtjes. De schijnheiligheid! Jan kan dit niet geloven. Hij wil per se naar de Ritz, om te zien of Lily de waarheid spreekt.

Wolf laat zich met tegenzin overhalen om Jan te brengen met zijn scooter.

23 – Exterieur – Ritz – Nacht

Jan en Wolf houden de ingang van de Ritz in het oog. Jan kijkt uit naar de auto van zijn vader of die van Lily's vader. Hij ziet ze niet.

"Bij zo 'n bars is er altijd een discrete parkeerplaats achteraan" weet Wolf.

Wolf dringt aan om terug te gaan naar de Rialto.

"Ge gaat toch niet alles geloven wat Lily vertelt. Ze doet niets liever dan stoken. Trouwens al was uw vader hier, wat dan nog? Wees blij dat ge tenminste een vader hebt. Moest ik geld hebben, ik kom hier ook. Er zitten hier knappe wijven" zegt Wolf.

Wolf gaat al naar zijn scooter, als Jan ineens zijn vader en de vader van Lily uit de Ritz ziet komen. Ze worden uitgeleide gedaan door twee barmeiden. Er wordt gelachen, uitvoerig omhelsd en Jan ziet hoe zijn vader een van de vrouwen nog een bankbiljet in de handen stopt. Als de twee mannen langs Jan en Wolf, die zich verborgen houden lopen, hoort Jan dat de vader van Lily aan zijn vader voorstelt om nu naar een andere bar te gaan.

"Daar hebben ze een nieuwe, een negerin, iets dat de moeite waard is"

Paul bemerkt zijn zoon. Noch vader, noch zoon weten zich een houding te geven. Er ontstaat iets als een poging tot gesprek, dat bruusk wordt afgebroken door Jan, die wegloopt.

24 – Exterieur – Straat – Nacht

Wolf rijdt traag met zijn scooter naast Jan, die totaal in de war is. Jan wil niet meer naar huis. Tenslotte biedt Wolf hem aan bij hem te overnachten.

25 – Exterieur – Woning Wolf – Nacht

Jan en Wolf stappen af van de scooter voor de eenvoudige woning van Wolf.

26 – Interieur – Woonkamer Wolf – Nacht

Armoedig interieur.

Jan, Wolf en Simone, Wolfs moeder.

De kijker kan Simone, de buurvrouw van Jans ouders en echtgenote van de V.N.V.-er Willem tijdens de oorlog nauwelijks herkennen. Ze is fel verouderd en sukkelde met haar gezondheid. Wolf dist een leugentje op waarom Jan hier blijft slapen. Simone ziet de verwardheid bij Jan, heeft argwaan, maar laat zich door haar zoon overhalen.

Jan en Simone maken kennis. Voor de eenzame Simone is dit onverwacht bezoek van een nette jongen niet onwelkom.

Als ze Jans familienaam verneemt, vraagt ze hem uit over zijn ouders. Het valt Jan op dat Simone, net als zijn moeder bij het bezoek van Wolf, des te nerveuzer wordt naarmate ze meer verneemt over vroeger.

Blijkbaar kende Simone Jans vader tijdens de oorlog. Er verschijnt een bittere trek om haar mond.

Jan stelt daar vragen over: "Heeft mijn vader u iets misdaan tijdens de oorlog?"

"Laat maar, jongen" zegt Simone.

27 – Interieur – Slaapkamer Wolf – Nacht

Jan en Wolf liggen in bed.

Wolf slaapt al. Jan ligt te piekeren.

28 – Interieur – Keuken woning Paul – Dag

's Ochtends.

Paul loopt nerveus rond, hij drinkt koffie en kijkt een paar keer op de klok.

Jan komt binnen.

Paul ondervraagt Jan streng over zijn nachtelijk wegblijven. Jan verzamelt al zijn moed en roept zijn vader ter verantwoording over zijn zagezegd kaartavondje. Er volgt een discussie, waarbij Paul van de ene kant zijn vaderlijke autoriteit uitspeelt tegenover zijn zoon, en van de andere kant begrip vraagt: "Er schuilt niets achter die bezoeken aan die bars. Een volwassen man heeft al eens een uitlaatklep nodig. Als ge volwassen zijt, zult ge 't wel begrijpen"

Jan is te jong en denkt te categorisch, hij veroordeelt zijn vader en is compleet teleurgesteld in hem, als Paul hem vraagt het voorval van gisteravond te verzwijgen voor zijn moeder. "Ze zou het niet verstaan" Hoogoplopende ruzie als Jan zijn vader ook uitvraagt over zijn oorlogsverleden. Hij heeft het over de moeder van zijn vriend Wolf, die tijdens de oorlog blijkbaar geleden heeft onder Pauls "heldhaftig" gedrag.

Paul begrijpt over wie Jan het heeft en snauwt hem af: "Haar man was een landverrader. Ik verbied u verder contact te hebben met die mensen"

Jan dringt aan, hij wil meer te weten komen, maar zijn vader lost niets, wat Jan nog opstandiger en nieuwsgieriger maakt.
Hij heeft gisteren iets ontdekt over het hypocriete gedrag van zijn vader, hij zal ook zijn hypocriete gedrag tijdens de oorlog blootleggen. Paul legt zijn zoon het zwijgen op.
"Studeren, dat is al wat gij moet doen"

29 – Interieur – Klaslokaal – Dag

Eerwaarde De Man geeft les. Jan is er met zijn gedachten niet bij. De Man loopt langs Jan en vraagt of er iets scheelt. Jan haalt de schouders op.

30 – Exterieur – Woning Wolf – Dag

Jan loopt een paar keer langs de woning. Tenslotte durft hij aan te bellen.

31 – Interieur – Woonkamer Wolf – Dag

Jan en Simone.

Het is de bedoeling van Jan om meer te weten te komen over het oorlogsverleden van zijn ouders.

Simone is aanvankelijk zeer weigerachtig om op de kwestie in te gaan. Tenslotte begint ze toch te vertellen.

Haar pijnlijk verhaal zit vol flashbacks.

Simone vertelt hoe haar man bij het V.N.V. was.

In dezelfde periode werden Beowulf (Wolf) en Jan geboren.

Naar het einde van de bezetting toe werd Jans vader aangehouden, verdacht van spionage.

Simone's man ging zijn hulp aanbieden bij Jans moeder, ook om zich als collaborateur wit te wassen, de bevrijding was immers nakend.

Simone weet niet wat haar man voor Jans vader gedaan heeft, hij hield veel van zijn politieke activiteiten verborgen voor haar. Maar het is een feit dat Cyriel in die periode vaak contact had met haar man en dat Jans vader op een dag vrijkwam, allicht op voorspraak van haar man. Jan overstelpt Simone met vragen, maar die beweert over die affaire niets mee te weten.

Ze vertelt bitter hoe haar man, nu de geallieerden naderden, de hulp ging inroepen van Jans ouders, maar die waren verdwenen.

Simone sloeg met haar man en kind op de vlucht.

Haar man werd gevangen genomen door de witte brigade, belandde in een geïmproviseerde gevangenis, onderging mensonwaardige vernederingen en overleed in gevangenschap.

De laatste dagen van zijn leven bleef hij maar herhalen: "Ze hebben ons verraden! Ze zouden ons helpen! De lafaards!"

Jan is erg onder de indruk. Hij heeft nog zo vele vragen, o.a. over de rol van Werner, de Duitse vriend van zijn ouders. Toen Jan een kind was, werd verteld dat hij een kind was van die Duitser.

Het wordt Simone te veel. Ze vindt dat Jan zich met zijn vele vragen beter tot zijn ouders wendt.

Jan bekent dat hij zo moeilijk opschiet met zijn vader.

"Ge hebt niet alleen een vader" zegt Simone.

32 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul, Maria en Jan.

Maria is terug, er is een eind gekomen aan de novene van haar vader.
Ze vraagt of haar man en zoon zich hebben weten te redden tijdens haar afwezigheid. Jan lijkt een moment te aarzelen en zegt dan dat alles goed verlopen is.
Paul gaat naar zijn werk.
Jan, die nu alleen is met zijn moeder, probeert haar uit te vragen over haar oorlogsverleden.
Maria lost iets, maar te weinig naar de zin van Jan.

33 – Exterieur – Gesticht – Dag

Jan gaat door de open poort naar binnen.

34 – Exterieur – Park gesticht – Dag

Jan wordt door een broeder tot bij Cyriel geleid.
Cyriel is ziek en rust uit op een bank. Hij is niet zo helder van geest.
Jan probeert Cyriel uit te horen over het oorlogsverleden van zijn ouders en over de rol die Cyriel daarbij speelde.
"Gij woonde bij hen, ge moet iets weten"
Wat Cyriel vertelt lijkt meer op wartaal. Of doet hij zich dommer voor dan hij is? Wel vangt Jan iets op over de rol van Louis en de Hemptin, die ook bij het verzet waren.

35 – Exterieur – Toiletten school – Dag

Een paar vrienden doen teken naar Jan dat ze sigaretten bijhebben. Jan schudt het hoofd en verlaat de toiletten, in gedachten verzonken.

36 – Interieur – Kamer eerwaarde De Man – Dag

Jan en eerwaarde De Man.
Jan vertelt over de problemen met zijn vader, over Simone en zijn vele vragen.
Tot zijn verbazing verneemt hij twee zaken. Vooreerst, dat zijn mentor ook ernstige problemen heeft. En verder vraagt de geestelijke dat Jan meer begrip zou hebben voor het gedrag van zijn vader. Hij wijst Jan er op dat zijn opstandigheid tegen zijn vader allicht ongegrond is en veeleer eigen aan zijn leeftijd.
Ook Jans zoektocht naar een minder mooi oorlogsverleden van zijn vader is in dat licht te zien.
Maar Jan is koppig, en laat zich niet zo makkelijk afschepen. Hij slaagt er zelfs in eerwaarde De Man te overhalen om hem te helpen in zijn verder speurwerk naar de waarheid.

37 – Interieur – Bureau Louis – Dag

Louis heeft nu zijn eigen detectivebureau en aanhoort het uiterst amusant geweeklaag van een man die door zijn vrouw bedrogen wordt en die haar op heterdaad wil laten betrappen.

38 – Interieur – Wachtzaaltje woning Louis – Dag

Jan en eerwaarde De Man vangen iets op van het gejammer van de hoorndrager in het bureau van Louis.
De man verlaat het bureau en Louis laat Jan en De Man binnen.

39 – Interieur – Bureau Louis – Dag

Louis, Jan, De Man.

Jan zegt waarvoor hij gekomen is, hij wil de waarheid weten over het oorlogsverleden van zijn ouders.

Louis ontwijkt het onderwerp. Jan is veel te ernstig voor zijn leeftijd. Hij zou beter wat meer op de meisjes jagen, maar dat mag allicht niet van de pastoors op zijn school.

Louis twijfelt er trouwens aan of Jans ouders het zouden appreciëren dat hun huisvriend, eerwaarde De Man, met hun zoon op stap is om het proces van hun verleden te maken.

De Man voelt zich niet op zijn gemak en gaat zijn auto beter parkeren. Louis vindt dat Jan geen medelijden moet hebben met het lot van Simone. "Het waren zwarten".

Jan is het daar niet mee eens.

Maar Louis houdt het luchtig. "Bezorg uzelf een goed lief, en vergeet al die muizenissen"

Als Jan geen plek vindt om te vrijen, dan kan hij altijd hier terecht. Straks is Louis een tijdje het land uit. Hij toont Jan hoe hij binnen kan geraken. Jan luistert nauwelijks. Hij verlaat teleurgesteld het bureau. Louis roept hem nog lachend na zijn raad i.v.m. de meisjes indachtig te zijn. Maar als Louis alleen is, verdwijnt de lach van zijn gezicht. Hij gaat naar de telefoon.

40 – Exterieur – Woning de Hemptin – Dag

Een huisbediende doet open en meldt verveeld dat de Hemptin nog steeds op reis is. Jan gaat weg. Op de eerste verdieping wordt een gordijn opzij geschoven. De fel verouderde de Hemptin loert naar Jan.

41 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Paul voert een zakelijk gesprek met een belangrijke Duitse zakenrelatie. Jan komt binnen. Paul stelt hem hartelijk voor aan de Duitser.

Van zodra de Duitser weg is, verandert de houding van Paul ten opzichte van Jan compleet. Hij roept hem ter verantwoording over zijn warhoofdige bezoeken aan zijn kennissen. Hij verwijt Jan ook dat zijn gevraag Cyriel geen goed gedaan heeft. Er is opgebeld vanuit het gesticht, het gaat hoe langer hoe slechter met Cyriel.

42 – Interieur – Ziekenzaal – Dag

Paul, Maria, Jan, Margot, Louis en de oude de Hemptin, die ondersteund wordt door zijn huisbediende, staan aan het ziekbed van Cyriel. Cyriels einde nadert.

Jan is van de ene kant erg ontroerd door de toestand van de man met wie hij reeds als kind zo goed opschoot. Van de andere kant is hij geïntrigeerd door de aanwezigheid van de niet-familieleden, de gewezen verzetsmannen Louis en de Hemptin.

Cyriel haalt nog een pakkende laatste herinnering op aan de spelletjes die hij jaren geleden met Jan speelde. Middenin zijn kinderlijk, hortend betoog, richt hij zich ineens tot Maria: "Ik heb u beloofd het mee te dragen in mijn graf. Ik houd mijn belofte. Bid voor mij en voor de weduwe van de Duitser"

Maria is erg ontroerd. De Hemptin kijkt onbewogen voor zich uit. Jan observeert alles.

Opnieuw rijst de vraag: is dit wartaal van Cyriel, of zit daar meer achter?

Het lijkt wel of de volwassenen rondom Jan hier samen een vreselijk geheim bewaren.

Cyriel sterft.

43 – Interieur – Kapel gesticht – Dag

De eenvoudige begrafenis van Cyriel.

Maria, Paul, Margot, Jan en de ouders van Maria zitten vooraan in de kapel.

Achteraan zitten enkel een viertal getrouwe vriendenepileptici van Cyriel.

Een oude priester spreekt de aanwezigen toe. Hij heeft het op een gevoelige manier over minder bedeelde kinderen van God, die Hij nochtans even lief heeft en over de kwaliteiten van de overledene. Iedereen is ontroerd.

44 – Exterieur – Begraafplaats gesticht – Dag

De oude priester en de familie begeven zich naar de teraardebestelling. De manier waarop de lijk-kist wordt vervoerd is aangrijpend: op een primitief wagentje op twee fietswielen wordt de kist voortgeduwd door de vier toegewijde vrienden van Cyriel.

45 – Exterieur – Begraafplaats gesticht – Dag

De kist wordt neergelaten. Jan weent hevig.

46 – Exterieur – Huisje Paul buiten – Dag

Jan loopt voorbij het kleine huisje, waar Cyriel vroeger bij zijn ouders inwoonde. Flitsen van amusante momenten die hij als kind met Cyriel beleefde komen hem voor de geest.

47 – Exterieur – Bosjes – Dag

Jan loopt door de bosjes. Beelden hoe er met Cyriel oorlogje gespeeld werd komen hem voor de geest.

48 – Interieur – Keuken Paul – Dag

Paul, Maria en Margot.

Ze hebben het over de problemen met Jan. Hij dwaalt maar door de straten en thuis sluit hij zich op in zijn kamer. Margot vindt dat de jongen er eens zou uit moeten.

Tijdens de komende vakantie zou hij eens wat vrijere lucht moeten inademen bij haar in Brussel.

Paul laat zich ontvallen dat de levenswijze van Margot toch wat te frivool is daarvoor. Margot verwijt Paul dat hij een hypocriet is.

De tafel ik gedekt. Maria gaat Jan roepen.

"Geen honger" roept Jan terug.

Paul staat kwaad op.

49 – Interieur – Kamer Jan – Dag

Paul komt binnen.

Hij doet zijn uiterste best om vriendelijk te zijn tegen Jan. Maar Jan is onhandelbaar.

Het komt tot een twistgesprek. Jan verwijt zijn vader dat hij met al zijn geld geen duurdere begrafenis overhad voor Cyriel. Verder wil hij dat zijn vader Simone opzoekt, om dingen uit het verleden uit te praten.

Paul wil dat dat onvolwassen gezeur ophoudt. Hij bekent dat hij eens in de pennenvruchten van Jan heeft zitten bladeren en hekelt het egocentrisme en het zelfmedelijden dat eruit blijkt.

Jan reageert geschokt, als hij hoort dat zijn vader, net als de leraars op school, stiekem in zijn persoonlijke zaken snuffelt.

"De examens kunnen me gestolen worden!" roept hij en loopt naar buiten.

50 – Exterieur – Straat – Dag

Jan dwaalt door de straten.

51 – Exterieur – Woning Wolf – Nacht

Jan belt aan. Simone doet open. Ze ziet dat Jan niet in zijn gewone doen is en laat hem binnen.

52 – Interieur – Woonkamer Wolf – Nacht

Wolf vraagt Jan lachend wat er scheelt. Heeft Lily weer met zijn voeten gespeeld?

Jan vraagt of Wolf meegaat een eindje wandelen.

Wandelen is voor oude mensen, vindt Wolf.

53 – Exterieur – Straat – Nacht

De scooter met Wolf en Jan rijdt in volle vaart door de verlaten straat.

54 – Exterieur – Park – Nacht

De scooter staat naast de bank waar Jan en Wolf zitten te praten.

Wolf heeft weinig begrip voor de problemen van Jan.

"Ge zit te veel met uw neus in de boeken. Ge zoudt u beter eens goed zat drinken"

Jan voelt dat hij van zijn vriend geen hulp hoeft te verwachten en gaat teleurgesteld weg.

55 – Interieur – Woonkamer Paul – Dag

Maria en Jan.

Maria dringt aan dat Jan zich zou herpakken. Ze weet dat het niet botert tussen hem en zijn vader, maar volgend jaar zit hij aan de universiteit, daar zal hij meer vrijheid hebben.

Jan verwijt zijn moeder dat ze zoals alle moeders schippert tussen echtgenoot en kinderen. Nu praat ze hem naar de mond, straks staat ze aan de kant van zijn vader.

Maria wil dieper op de problemen van Jan ingaan, maar de jongen is zo verward dat hij zijn moeder een halve belediging naar het hoofd slingert en - opnieuw! - de kamer uitloopt.

56 – Stem verteller

Commentaar van de ouder geworden Jan op zijn onhandelbaar gedrag als adolescent. Wat er ook van zij, hij zat diep in de put, toen.

Beelden

van Jan die er afwezig bijzit in de klas en die op zijn kamertje aan zijn roman werkt.

Stem verteller

De situatie werd onhoudbaar. Veel was er niet meer nodig om de bom te laten ontploffen.

57 – Interieur – Kamer Jan – Dag

Jan werkt aan zijn roman. Hij hoort stappen op de overloop en verbergt zijn manuscript snel onder zijn leerboeken. Paul komt binnen. Hij vraagt niet onvriendelijk of het een beetje vlot met de examens. Maar dan bemerkt hij het manuscript. In een vlaag van woede verscheurt hij het manuscript en verlaat de kamer.

Jan staart naar de snippets. In het geschil met zijn vader is er geen weg terug meer nu.

58 – Exterieur – School – Dag

Jan belt aan. De conciërge doet open. Wat Jan hier komt doen? Het is zondag. Jan wil eerwaarde De Man spreken. De conciërge laat hem binnen.

59 – Exterieur – Speelplaats – Dag

Jan loopt langs de kamer van De Man.

Hij kijkt naar binnen en ziet hoe eerwaarde De Man de levieten gelezen wordt door de directeur. Het gaat er nogal hevig aan toe. Jan ziet hoe de directeur kwaad de kamer verlaat.

60 – Interieur – Kamer eerwaarde De Man – Dag

Jan en eerwaarde De Man.

De geestelijke heeft geluisterd naar de problemen van Jan en staart naar de snippets van het manuscript op zijn bureau.

De Man is niet in staat echt te helpen. Hij zit zelf volop in de miserie. Maar daar wil hij Jan niet mee lastig vallen. Eerwaarde De Man moet dringend weg.

61 – Exterieur – Straat – Nacht

Jan dwaalt door de straten. Hij loopt Lily en haar nieuwe vriend tegen het lijf.

"Weer aan het dwalen door de straten?" spot Lily.

Jan reageert niet. Lily stuurt haar vriend wandelen.

Ze vraagt Jan wat er toch scheelt.

"Ik heb geld nodig" zegt Jan, maar wil Lily niet vertellen waarvoor. Lily geeft een paar honderd frank.

62 – Interieur – Kamer Jan – Dag

's Morgens. Jan neemt de schoolboeken uit zijn boekentas en stopt er allerlei spulletjes in, zoals toiletgerief, schrijfgerief, een paar boeken...

63 – Interieur – Keuken Paul – Dag

Jan, Maria en Paul ontbijten. De boekentas staat naast de stoel van Jan.

Maria probeert de stilte tussen Paul en Jan te verbreken en vraagt honderduit over de examens van Jan.

Deze antwoordt alsof er geen vuiltje aan de lucht is.

Hij richt zelfs het woord tot zijn vader.

Jan staat op.

"Succes met uw examens" wenst zijn moeder hem nog toe.

"Geen probleem" zegt Jan.

64 – Exterieur – Autoweg – Dag

Jan staat te liften. Tenslotte stopt er een vrachtwagen.

Jan stapt in.

65 – Interieur – Stuurcabine vrachtwagen – Dag

Swingende, opgewekte muziek.

Jan verneemt van de sympathieke chauffeur dat hij over Brussel en Parijs naar het zuiden rijdt.

"Waar trekt gij naartoe?" vraagt de trucker.

Jan haalt de schouders op en neemt een Johnson aan van de man. Hij inhaleert, het valt nog mee.

De trucker lacht en neuriet de muziek mee.

Jans gezicht klaart op. Het lijkt wel of er een pak problemen van hem afvallen. Hij gaat op in de muziek.

66 – Exterieur – Autoweg – Dag

De vrachtwagen rijdt, onder de swingende muziek (verre?) horizonten tegemoet.

Jan is dus van huis weggelopen.

De spanning wordt er in gehouden doordat de verteller niet verklaart waar hij zich bevindt, hij heeft het alleen over de reacties aan het thuisfront.

Zo vinden zijn ouders een afscheidsbriefje, dat hij achtergelaten heeft.

Grote paniek!

De hele familie komt bijeen. Ook meester Lucas is van de partij. Er wordt beraadslaagd.

Allerlei wilde en meer intelligente veronderstellingen over de motieven van de vlucht komen aan de orde.

Men vraagt zich af hoe en waar Jan moet gezocht worden.

Margot verwijt Paul dat hij zijn zoon te kort gehouden heeft.

Er wordt geopperd dat ook Maria misschien schuld heeft aan Jans vlucht.

Ze is zo vaak met zichzelf en haar verleden bezig dan met haar gezin.

Hoe dan ook, er ontstaan reeds wrijvingen tussen Paul en Maria.

Gust, Maria's vader, zweert plechtig nooit meer een druppel alcohol te drinken, als de jongen behouden gevonden wordt.

Men besluit dat de politie moet ingeschakeld worden.

Paul gaat dus aangifte doen bij de politie, die direct een onderzoek gaat instellen in het college.

Paul gaat praten met de schooldirecteur.

De politie heeft een aantal vrienden van Jan ondervraagd, zonder resultaat.

Paul verneemt dat eerwaarde De Man niet langer les geeft in het college.

De directeur doet daar geheimzinnig over.

Paul komt niet te weten waar eerwaarde De Man nu verblijft.

Zou de leraar iets te maken hebben met de verdwijning van Jan?

Consternatie als eerwaarde De Man op bezoek komt.

Die heeft gehoord van de verdwijning van Jan en biedt zijn hulp aan.

Paul pakt hem nogal onheus aan. Maria verdedigt de geestelijke: hij heeft niets te maken met de vlucht van Jan.

Eerwaarde De Man geeft zijn nieuw adres in Brussel.

Op de vraag of hij daar nu les geeft antwoordt hij ontwijkend.

Paul en Maria onderzoeken nog eens vergeefs Jans kamer. Ze vinden niets dat verder helpt.

Ze vragen zich af of de contacten die Jan de laatste tijd had met Simone, de weduwe van de V.N.V.-er Willem, iets zou kunnen te maken hebben met zijn verdwijning.

Er ontstaat opnieuw wroeging tussen man en vrouw als Maria voorstelt Simone te gaan bezoeken. Paul weigert. Hij verwacht geen medewerking van haar kant.

De politie moet Simone en haar zoon maar ondervragen.

Paul is aan het werk. Hij is er met zijn gedachten niet bij.

Maar dan is er nieuws. Een brief van Jan, uit Parijs!
Paul en Maria lezen gejaagd de brief: Jan stelt het goed, en wil niet dat zijn ouders hem zoeken.

Paul begeeft zich met de brief naar de politie.

Daar verneemt hij dat het verhoor van Simone en Wolf niet zoveel opgeleverd heeft.
Simone wist alleen te vertellen dat Jan duidelijk problemen had met zijn ouders en zich druk maakte over hun oorlogsverhalen.
De politie vraagt Paul of daar iets van waar is. Paul geeft geërgerd toe dat zijn zoon die trekjes mee heeft van zijn moeder: een neiging tot piekeren en steeds maar graven in dat verleden.

Het werk moet doorgaan.
Paul heeft een gesprek met zijn Duitse zakenrelatie, wiens chef binnenkort naar België komt om nieuwe contracten te bespreken met Paul.

De avonden zijn leeg en triest.

Ludo, de bevriende bioscoopuitbater, wil Paul wat verstrooiing bezorgen: of Paul niet meegaat een pint pakken.
Paul weigert en is nogal onvriendelijk tegen Ludo.
Er ontstaat een woordenwisseling tussen de 2 mannen.
Daarbij speelt onderhuids het tanend succes van Ludo's bioscoopzaal een rol.
De televisie begint de film te verdringen.

Paul werkt zijn frustratie om zijn falen als vader dus af op zijn omgeving.

Als zijn schoonvader Gust met een pendelaar, die beweert Jan te kunnen opsporen, opdaagt, is de maat vol.
In het bijzijn van Maria beledigt hij de brave Gust en werkt hem het huis uit.

Tussen Paul en Maria ontstaat er aldus een nog diepere kloof.
Paul weigert zijn wanhoop met iemand te delen, hij wil alles op zijn eentje verwerken.
Tot hij begeeft.

Op een nacht treft Maria hem wenend aan in de keuken.
Maria troost hem en laat zich troosten.
Man en vrouw staan voor het eerst sinds jaren erg dicht bij elkaar nu.

Op een dag daagt Louis op.
Hij is terug uit het buitenland en wipt even binnen, alvorens naar zijn huis in Brussel te gaan.
Hij verneemt wat er gebeurd is en wil direct in gang schieten om te helpen Jan te vinden.
Paul deelt Louis' optimisme niet.
Louis kan nu niet langer blijven, maar beurt nog snel zijn vrienden op. "Ik vind Jan wel".

Louis betreedt zijn bureau in Brussel en treft er tot zijn verbijstering Jan.
Het blijkt dat Jan nooit in Parijs geweest is en al die tijd hier heeft verbleven.
Hij heeft hier zitten werken aan een autobiografische roman, zich barricaderend voor de buitenwereld en hoofdzakelijk levend op de conserven uit Louis' keuken.
Louis schiet in een lach.

Wat een braaf collegestudentje!
Iedereen dacht dat hij zich aan het uitleven was op Place Pigale!
Wat nu? Jan bekent dat hij eigenlijk terug naar huis wil.
Louis stelt voor hem direct te brengen met de auto.
Maar Jan durft de rechtstreekse confrontatie met zijn ouders niet aan.
Hij wil dat tante Margot, die ook in Brussel woont, hem naar huis brengt.

Louis brengt Jan naar Margot.

Margot stelt Jan gerust: zij regelt alles.
Ze geeft Jan wel de raad voorzichtig en sluw te werk te gaan, vooral in zijn school.
Hij moet zorgen dat hij zijn middelbare studies kan afmaken, anders kan hij de universiteit vergeten.
Verder moet hij geen scrupules hebben om munt te slaan uit de situatie.
Als hij het spel handig speelt, zal zijn ongeschikte omgeving hem wat meer vrijheid geven nu.

Er volgt een ontroerend weerzien tussen Jan en zijn ouders.
Ze hebben een diepgaand gesprek.
De jongen vertelt over de motieven van zijn vlucht en over zijn vlucht zelf, o.a. hoe hij de trucker een brief van hem liet posten in Parijs, zodat men hem niet zou zoeken in België.
Hij vertelt over zijn obsessie om zijn ervaringen in romanvorm vast te leggen, over zijn paranoïde verblijf op Louis' flat.
Hij durfde nauwelijks buiten te komen, nauwelijks licht te maken en is de laatste week een paar keer 's nachts langs Margots huis gepasseerd, maar durfde haar in extremis toch niet vragen om hem terug naar huis te brengen.
Maria en Paul beseffen dat niet alleen zij een moeilijke tijd doorgemaakt hebben, ook voor Jan moet het een hel geweest zijn.
Men sluit vrede.
Iedereen is vol goede bedoelingen.

Dan volgt een scène in de slaapkamer van Jans ouders:
Maria weent van geluk en Paul drukt haar terug tegen zich aan.

Van de verteller vernemen we wat een opluchting de thuiskomst ook voor hem betekende.

Op school en bij de kennissen van Lily's ouders echter, bekwaamde hij zich in het toneelspelen, zoals Margot hem had aangeraden.

De directie, leraars en zelfs medestudenten speelden de grootmoedige vaders die de verloren, zondige zoon opnieuw in hun huis opnamen.

Zonder Jan zelf aan het woord te laten hadden ze allemaal hun apart kroniekje i.v.m. de motieven van zijn vlucht: eerwaarde De Man had een slechte invloed op hem uitgeoefend, hij las de verkeerde lectuur, hij had een depressieve natuur zoals zijn moeder, Lily was de schuld van alles, volgens haar ouders was de schuld te zoeken in het ouderwetse college, enz...

Niet tijdens zijn vlucht zelf, maar hier kreeg Jan inzicht in het opgeblazen gedoe van pedagogen en andere volwassenen. Wat meebrengt dat hij zelf een flinke stap in de richting van de volwassenheid zette.

Het toppunt van amusante huichelarij bereikt Jan door een hypocriet schoolopstel te maken, waarin hij het existentialisme afzweert en de waarden, die als norm gelden in het college, bewierookt.

Het opstel dat bol staat van de kwezelachtige clichés wordt door de glunderende directeur zelf voorgelezen in de klas.

Jan lacht in zijn adolescentenbaard.

De ganse familie is verenigd bij Maria's ouders.

Alleen Gust is er niet.

Hij neemt deel aan een activiteit in de parochiezaal.

Margot en Jan, die zoals altijd goed met elkaar opschieten, en tussen wie een zekere sensuele band bestaat, gaan een kijkje nemen.

Op weg naar de zaal verzekert Margot Jan dat hij tijdens de zomermaanden met vakantie mag komen bij haar.

Paul heeft niet langer bezwaren.

Dan zal Margot Jan eens leren wat vrijheid is.

Jan vat het plan op om dan ook eens eerwaarde De Man te bezoeken, die nu in Brussel les geeft.

In het parochiezaaltje begeven Jan en Margot zich achter de coulissen.

Ze kunnen hun ogen niet geloven: Gust is een pathetische voordracht aan het houden over de schadelijkheid van alcohol.

Paul en Maria hebben een moeilijke beslissing genomen: om het vertrouwen van Jan terug te winnen, gaan ze samen met hem Simone opzoeken om een en ander uit te praten over het verleden.

Het wordt een pijnlijke confrontatie.

Veel zaken van vroeger worden opgerakeld, en het gaat vooral over de vraag in hoeverre Paul en Maria schuld hebben aan de dood van Ludo.

Die had immers een rol gespeeld in de vrijlating van Paul, die op zijn beurt Ludo zou beschermen bij de bevrijding.

Simone verwijt Paul dat hij op dat moment uit het dorp verdwenen was.

Paul geeft dit toe, maar hij had van de Hemptin, het hoofd van het verzet, de verzekering gekregen dat er voor Ludo zou gezorgd worden.

De Hemptin heeft blijkbaar zijn woord niet gehouden.

Simone is niet echt tevreden met deze uitleg en Paul kan niet anders dan moeizaam toegeven dat hijzelf wel wat meer had kunnen doen voor Ludo.

Het komt niet tot een echte verzoening, daarvoor zijn de oude wonden te diep.

Eenmaal thuis vraagt Jan zijn ouders verder uit over de gebeurtenissen tijdens de oorlog: wat was de rol van Cyriel?

Had de dood van de bevriende Duitser Werner verband met de vrijlating van Paul? Enzovoort. Paul en Maria geven een en ander prijs, maar beweren zelf ook niet alles te weten.

Van de verteller vernemen we dat de uitleg hem niet voldeed.

Maar hij zette het uit zijn hoofd, vervolmaakte zich in het toneelspelen op school en keek uit naar de vakantie.

Jan is op vakantie bij zijn tante Margot in haar lingeriezaak in Brussel.
Er gaat een nieuwe wereld voor hem open.
De wereld van de grootstad, uitgaan, raffinement, sensualiteit.

Margot doet haar best om de gesloten jongen te laten openbloeien.
(Leert ze hem dansen? Of ook dansen (twist) met meisje?)
Eigenlijk voelen beiden zich tot elkaar aangetrokken, maar Margot is te stabiel om iets te beginnen met haar jonge kozijn.

Ze heeft een vaste vriend, met wie Jan kennis maakt.
De verhouding tussen Margot en haar vriend is ogenschijnlijk een zorgeloze relatie tussen twee levensgenieters.

(Hier inlassen waarom jongen in lingeriewinkel moet bestellen. Humor!)

Margot voelt aan dat de schuchtere Jan in de grond niets liever wil dan de liefde ontdekken en ze tracht hem te koppelen aan het hulpje in haar winkel, een volgens de normen van die tijd vrijgevochten jong meisje, dat wel wat ziet in de knappe jonge kerel.

Via de verteller en het tonen van vele affiches, verneemt de kijker hoe Margot Jan in haar druk uitgaand leven betreft: theater, concerten, films...

Margot komt bij Jan over als een kampioene in stijlvol epicurisme, een optimiste zonder zorgen.

Tot hij haar op een nacht betrapt met de fles whisky voor zich.
Margot is in een depressieve bui.
Het blijkt dat de frivoliteit in haar leven maar een dun laagje vernis is.
In de grond is ze ondanks haar vele sociale contacten erg eenzaam.
Ze heeft geen gezin en haar sympathieke "vaste" vriend is zoals zo vaak een getrouwd man, die ze moet delen met zijn eigen gezin.
Margot is ontroerd door de manier waarop Jan, de onervaren adolescent, haar tracht te troosten.

Jan gaat eerwaarde De Man opzoeken.
Tot zijn verbazing treft hij op het adres geen school, maar een appartementsgebouw.

Op de flat ziet hij zijn vroegere leraar terug.
Eerwaarde De Man heeft uiterlijk niets meer van een geestelijke en hij is in het gezelschap van een vrouw.
Het weerzien met Jan is voor De Man erg pijnlijk.
Hij vertelt dat hij niet langer het priesterambt bekleedt en met zijn geliefde samenwoont.
Ze gaan weldra trouwen.
Hij is momenteel werkloos.
Hij ziet hoe moeilijk Jan het heeft met deze situatie en doet alles om wat begrip te krijgen.
Jan, wiens mentor van zijn voetstuk is gehaald, kan het niet langer aanzien en vlucht de kamer uit, zoals gewoonlijk.

Jan praat over zijn teleurstelling met Margot.

Die tracht hem te leren alles door een minder categorische, meer volwassen bril te bekijken. Ze heeft het met Jan ook over zijn manier om op de vlucht te slaan, telkens hij in een moeilijke situatie verkeert.

Margot tracht het gesprek luchtig te houden: "Als ge wilt vluchten, vlucht in de armen van een mooi meisje".

Margot is namelijk niet thuis vanavond.

Jan is alleen met haar hulpje, die blijft overnachten.

Het is duidelijk dat Margot Jan hier de kans biedt om de liefde te ontdekken.

Jan en het meisje kijken naar TV.

Het meisje dat niet bang is voor een avontuurtje met Jan, ziet hoe gespannen hij is.

Jan spitst al zijn aandacht toe op een mededeling in het journaal: vannacht 16 augustus zijn de Oost-Duitsers begonnen met het optrekken van de Muur van Berlijn.

Dit interesseert het meisje, dat met Jan begint te flirten, niet.

Als ze Jan tot ingrijpender handelingen wil doen overgaan, is die zo gespannen en onervaren dat hij er niets van terecht brengt.

Het meisje verliest tenslotte haar geduld, spaart haar spot niet, en verlaat het huis.

Jan zit in zak en as.

Margot komt natuurlijk te weten wat er (niet) gebeurd is.

Ze troost Jan.

En uit de intimiteit die daarmee gepaard gaat, groeit een nog grotere aantrekkingskracht tussen Jan en Margot.

Zonder dat ze het goed beseffen, belanden ze in Margots slaapkamer en Margot wijdt Jan teder in de liefde in.

Jan bloeit als het ware open.

Opnieuw heeft hij een stap gezet naar de volwassenheid toe.

Maar er komt onverwacht een eind aan de heerlijke vakantie: zijn vader bericht dat één van de grote bazen van de Duitse firma waar hij zaken mee doet met zijn gezin op vakantie is in België.

De Duitser maakt van de gelegenheid gebruik om Pauls bedrijf te bezoeken en Paul wil dat ook zijn gezin compleet is bij de kennismaking.

Jan moet dus terug naar huis.

Alvorens Margot Jan brengt met de auto, heeft ze nog een laatste, warm gesprek met hem: o.a. omwille van de buitenwereld maken ze een eind aan hun relatie.

Jan moet vanaf nu omgaan met jongere vrouwen, zegt Margot niet zonder melancholie.

Maar de band die zal blijven bestaan tussen haar en Jan kan niemand nog verbreken.

Eenmaal terug bij Jans ouders vertellen Jan en Margot alleen wat ze kwijt willen, over de lange vakantie in Brussel.

Jan speelt het spel van leugen en waarheid bijna als een echte volwassene.

De verteller deelt mee dat hij de indruk had dat het leven niet meer stuk kon.

Zelfs zijn ouders leken beter met elkaar op te schieten, sinds zijn vlucht.

Zouden de geheimzinnige trauma's uit het verleden eindelijk begraven zijn?

Maar dan komen de Duitsers op bezoek.

Jan gaat opendoen en leidt hen in de woonkamer.
Het is alsof er ineens, elektriciteit in de lucht hangt.
Maria herkent Schönfeld die haar tijdens de razzia ondervoeg in 1944.

Dit wordt geïllustreerd door korte flarden flashbacks.

Ook Paul en Schönfeld schijnen elkaar te herkennen.
De drie mensen staan als aan de grond genageld.

De verteller knoopt aan bij het slot van de vijfde aflevering: zijn ouders en Schönfeld herkennen elkaar.

Een situatie waarbij vooral Schönfeld zich hoogst onwennig voelt.

Maria, die in dit onverwacht weerzien een kans ziet om met haar verleden in het reine te komen, klapt Schönfeld aan: ze wil praten over de gebeurtenissen tijdens de oorlog.

Schönfeld, die de bedoelingen van Maria verkeerd inschat en vreest dat ze het proces van zijn oorlogsverleden wil maken, verlaat met zijn gezin het huis.

Maar Maria laat niet af.

Samen met haar aanvankelijk onwillige man, weet ze Schönfeld in zijn hotel op te sporen.

Na veel aandringen en overtuigingskracht krijgt ze Schönfeld zo ver dat hij tot een gesprek bereid is.

Maria wil vooral twee zaken te weten komen: hoe Werner gestorven is en of Schönfeld, van wie ze zich herinnert dat hij van dezelfde streek was van Werner, soms weet waar Ilse, Werners vrouw woont.

Schönfeld weet waar Werner en Ilse jaren geleden woonden, in een dorp dat nu tot Oost-Duitsland behoort.

Hijzelf heeft zich na de oorlog in West-Duitsland gevestigd en weet dus niets zinvol te vertellen over de huidige verblijfplaats van Ilse.

Maria hoort Schönfeld dan uit over de gebeurtenissen tijdens de oorlog.

Aanvankelijk nog argwanend, vertelt Schönfeld wat hij weet.

Zijn verhaal wordt geïllustreerd door flashbacks.

Hij vertelt hoe Werner altijd volhield dat hij onschuldig was aan spionage en landverraad. Schönfeld zelf was geneigd te geloven in Werners onschuld.

Hierbij kwam hij in botsing met Gerhardt, de harde Gestapoman, die de leiding had van het onderzoek.

Gerhardt, die onder zware druk stond van bovenaf, wou zo snel mogelijk een schuldige vinden en Werner zien hangen.

Hierbij heeft Schönfeld het over de rivaliteit tussen verschillende Duitse diensten.

Hij lijkt geloofwaardig als hij het heeft over de walging voor de hem opgedrongen rol in het Duitse repressieapparaat.

Hij brengt kort in herinnering hoe Werner wist te ontsnappen, hij heeft het over de razzia in Pauls huis en Pauls gevangenneming.

Werner bleef spoorloos, tot de Gestapoman Gerhardt ineens wist waar Werner was ondergedoken.

Schönfeld trachtte te weten te komen van wie Gerhardt die informatie had, maar door de nijd tussen de Duitse diensten, heeft Gerhardt daar nooit iets over gelost.

Hoe dan ook, het boerderijtje waar Werner verbleef werd overvallen. Er werd uiterst bezwarend bewijsmateriaal gevonden in de waterput, namelijk geheime documenten, gekopieerd in het kadaster. Zelfs Schönfeld twijfelde nu niet langer aan de schuld van Werner. Werner trachtte echter te ontvluchten en werd neergeschoten. Hij was licht gewond en het kwam tot een proces. Werner hield zijn onschuld staande, maar Willem, de V.N.V.-er en buurman van Paul, legde een getuigenis af die bezwarend was voor Werner. In die getuigenis benadrukte Willem dat Paul en Maria onmogelijk in het complot konden betrokken zijn.

Werner werd ter dood veroordeeld en gefusilleerd. Schönfeld vertelt hoe Gerhardt hun verplichtte bij de terechtstelling aanwezig te zijn. De laatste woorden die Werner uitsprak waren de namen van zijn vrouw en kinderen. Is Schönfeld nog steeds onder de indruk van het gebeurde, Maria is een ineenstorting nabij. Ze verlaat de kamer, Jan zorgt voor haar.

Als ze wat bekomen is, stelt Schönfeld Paul wat voorzichtiger vragen, o.a. "Hoe zat dat met zijn vriendschap met Werner? Denkt hij dat Werner schuldig was? Was hij op de hoogte van Werners onderduikadres? Heeft hij een idee wie dit aan de Gestapo heeft doorgespeeld en waarom? Paul heeft het met deze vragen niet makkelijk en tracht zich ervan af te maken met halve waarheden en veronderstellingen.

Als Maria de gasten terug vervoegt, vertelt ze over het bezoek van Ilse, jaren geleden, en hoe ze hun huisvriend Louis de opdracht gaf haar te zoeken. Ze dringt er sterk op aan dat Schönfeld Ilse nu zou trachten op te sporen. Schönfeld ziet dat het haar menens is, begrijpt haar motieven en belooft zijn best te doen. Af en toe moet hij in de buurt van zijn geboortestreek zijn, waar hij Werner en Ilse vroeger kende. Hij is bereid om navraag te doen. Paul haalt de borrelfles boven. "En zeggen dat u hier gekomen was om zaken te doen, heer Schönfeld" zegt hij met een lachje.

Commentaar van de verteller.
Hij heeft het vooral over de Muur die opgetrokken wordt in Berlijn.

We zien documentaire beelden o.a. van Oost-Duitsers die met gevaar voor hun leven naar West-Berlijn vluchten, zoals het bekende beeld van de Vopo die met geweer en al over de prikkeldraad wipt.

Van de verteller vernemen we dat Schönfeld terug is naar Duitsland en dat er nu een nerveuze periode van afwachten aanbrak voor zijn moeder waar hij weinig oog voor had. Hij had sedert zijn vlucht en vooral sedert zijn vakantie bij tante Margot een soort verandering ondergaan. Hij schreef voorlopig niet meer, was minder geneigd om op te gaan in de problemen van de volwassenen, en begon allerlei plezieriger dingen te ontdekken.

Zo zien we Jan bij de Rialto.

Hij is in een flirtend gesprek verwickeld met een meisje, dat duidelijk verliefd op hem is.

De surveillant komt er aan op zijn brommer.

Jan die straks naar de universiteit kan, en niet langer onder de plak van de collegereglementen hoeft gebukt te gaan, gaat lachend met het meisje naar binnen.

"Voor de adolescent die ik was, een openbaring, het summum van vrijheid" zegt de verteller, met enige zelfspot.

"Alhoewel, ook in de Rialto slopen blijkbaar problemen binnen".

Jan treft er Lily en Wolf, die in een bedrukte stemming verkeren.

Ze willen Jan niet zeggen wat er scheelt.

Jan gaat in een hoekje zitten vrijen met het gewillige meisje, maar kan het ondertussen niet laten te loeren naar Lily, die hij aanbidt sinds hij kind was, en die hem uitdaagt door stevig te vrijen met Wolf.

Terwijl Maria oude brieven en foto's bovenhaalt en bij elk telefoongerinkel opspringt, gaat voor de anderen het leven gewoon door.

Zoals bij Gust en Emma, Maria's ouders.

Gust gaat opnieuw af en toe drinken en weet daarvoor amusante excuses te verzinnen.

Emma sluit de winkel.

Ze wordt oud en kleine dorpswinkeltjes waar je van alles kan kopen hebben hun beste tijd gehad.

Tegen de verstedelijking van de dorpen en de nieuwe grote warenhuizen is niet op te tornen.

Daarbij, Emma vindt dat ze bij de exploitatie van haar winkeltje te vaak moest beroep doen op Maria.

Ze heeft haar te dikwijls weggetrokken van haar eigen gezin.

Dat Maria nu minder zal te zien zijn in het dorp, stemt haar eeuwige aanbieder, meester Lucas, intreurig.

Hij verklaart dit, tot ergernis van Paul, nogal onomwonden aan Maria.

Paul, die dat halfzachte gedoe van meester Lucas kotsbeu is, zet de brave man krachtig op zijn plaats.

Daar kijkt Maria van op: haar man die tekenen van jalousie vertoont.

Jan kan het niet laten zijn gewezen leraar De Man op te zoeken.

Jan tracht wat volwassener te denken en zijn vriendschap met zijn mentor blijkt sterker dan zijn morele verontwaardiging.

Het komt tot een diepmenselijk gesprek tussen de jongen en de gewezen priester, waarbij deze op een ontroerende wijze uiting geeft aan zijn twijfels en begrip vraagt voor zijn handelswijze.

Het ziet er naar uit dat Jan en De Man vrienden zullen blijven voor het leven.

Bij Ludo en Marie-Claire, de bevriende burens van Paul en Maria, zijn er ernstige problemen.

Ludo kan als bioscoopuitbater het hoofd niet langer boven water houden.

De bloei van de buurtcinema's behoort tot de verleden tijd.

De TV is de bioscoop hoe langer hoe meer aan het verdringen.

Ludo sluit zijn zaal, tot grote spijt van Jan, die met de zaal een stuk van zijn kinderjaren achter zich laat.

Ludo reageert zijn zakelijke mislukking af door te schimpen op die vervloekte TV's en op Paul, die rijk geworden is door het succes van de televisie.

Het laagje vernis van de jarenlange vriendschap tussen Ludo en Paul bladert af. Dit is niet zo verwonderlijk, want de vriendschap heeft altijd iets oppervlakkigs gehad.

Er ontstaat een echte breuk als de verschillende gezindheid van de twee mannen tijdens de oorlog ter sprake komt.

Jaren na de oorlog blijkt wit nog even onverzoenlijk tegenover zwart te staan.

Er komt een brief van Schönfeld.

Eindelijk!

Maria verkeert in alle staten van opwinding, als ze leest dat Schönfeld het adres van Ilse, Werners weduwe, schijnt gevonden te hebben.

Schönfeld komt binnenkort naar België en hoopt dan zijn vermoedens te kunnen bevestigen.

Opnieuw breekt een periode vol opgewonden afwachten aan voor Maria.

Margot schijnt eindelijk wat meer stabiliteit in haar emotioneel leven te kunnen brengen.

Ze is doodverliefd op een man van haar leeftijd.

De liefde is wederkerig, ook de man wil niets liever dan met haar trouwen.

Er is maar één probleempje: de man is al gehuwd en zijn vrouw wil van geen scheiding horen.

Jan wil zijn geliefde tante helpen en heeft, ondanks zijn jeugdige leeftijd, een sluw idee: Louis die als privédetective gespecialiseerd is in het snel laten verlopen van echtscheidingszaken kan toch ingeschakeld worden.

Zo gebeurt. Met de hulp van Jan doktert Louis een smerig plan uit om de echtgenote van Margots geliefde in de val te lokken, zodat het tot een echtscheiding kan komen.

De uitvoering van het plan verloopt niet helemaal zoals voorzien, maar Louis en Jan slagen tenslotte, op een grappige manier, toch in hun opzet.

In de Rialto had Jan al gemerkt dat er iets scheelde met Lily en Wolf, nu verneemt hij van Lily wat haar probleem is: ze is zwanger van Wolf.

Grote consternatie bij haar ouders.

Het klassenverschil tussen Lily en Wolf is te groot en ze houden niet echt van elkaar.

Toch zal een huwelijk nochtans niet te vermijden zijn.

Ook Wolfs moeder ziet geen heil in een huwelijk van haar zoon met de pretentieuze Lily.

Als Wolf ooit trouwt, doet hij dat beter binnen zijn stand.

Lily huilt dus uit bij Jan.

Wispelturig als ze is, wil ze de brave Jan belonen voor zijn jarenlange verliefdheid op haar.

Ze zal Jans geduld belonen en met hem naar bed gaan.

Jan en Lily maken een afspraak.

Lily is op de afspraak.

Ze wacht in de gietende regen op Jan.

Een eindje van haar vandaan staat een auto.

Jan zit naast de chauffeur, een vriend van hem.
Hij loert naar Lily.
Zijn vriend vraagt waarom Jan wacht om naar Lily te gaan.
Jan twijfelt.
Hij bedriegt zijn vriend Wolf niet graag.

Jans meisje uit de Rialto loopt voorbij.
Ze ziet Jan en stapt in de auto.
In een impuls grijpt Jan de kans om Lily de jarenlange vernederingen die zij hem liet ondergaan betaald te zetten.
Hij begint te vrijen met het meisje.

Zijn vriend verlaat de auto.

Jan kijkt grijzend naar de kletsnatte, wachtende Lily die bespat wordt door een voorbijrijdende auto en buigt zich over het meisje.

De verteller geeft hier het nodige relativerend commentaar bij:
Zo dacht ik het lange hoofdstuk Lily te kunnen afsluiten in mijn leven.
Op die leeftijd namen de liefdesprobleempjes zo 'n proporties aan, dat ik geneigd was te vergeten dat anderen met dramatischer zaken bezig waren.

Schönfeld is op bezoek en deelt Maria en Paul mee waar Ilse, Werners weduwe, nu woont: namelijk in Oost-Berlijn, waar ze haar brood verdient als kelnerin in een hotelletje.
Eindelijk heeft Maria gevonden waar ze al zo lang naar zocht.
Jan kijkt op van de vastberadenheid waarmee ze stelt dat ze Ilse gaat opzoeken.
Paul somt nu een aantal bezwaren op, maar geeft zijn pogingen om het uit haar hoofd te praten al snel op.
Hij weet hoe belangrijk dit is voor zijn vrouw, en geeft toe.

Paul en Maria gaan dus snel de voorbereidingen treffen om samen naar Oost-Duitsland af te reizen.
Jan zal thuisblijven want hij moet binnenkort naar de universiteit (okt 61).
Hoe bang Maria ook is voor de confrontatie met Ilse, toch spreekt ze bewogen haar hoop uit dat alles misschien zal in orde komen nu.

De verteller somt op wat er voorafging.

We vernemen hoe zijn vader en zijn opgewonden moeder zich per auto naar Oost-Berlijn begaven, terwijl hijzelf zich installeerde op zijn kot in de universiteitsstad Leuven.

Hij was graag meegegaan naar dat verscheurde Berlijn, dat zo tot zijn verbeelding sprak. Controleposten, Vopo's, spionnen, dubbelspionnen, het zijn allemaal zaken die tot zijn verbeelding als adolescent spraken en die hij in latere jaren vooral leerde kennen via filmjournaals en bioscoopfilms.

Hier worden documentaire beelden en filmfragmenten getoond.

Hij had graag met eigen ogen de tegenstellingen gezien tussen het rijke Westen en het door slogans beheerste leven achter het IJzeren Gordijn.

Documentaire beelden van de weelde in West-Berlijnse winkels en borden met Marxistische slogans in Oost-Berlijn.

Maar heeft de verteller de reis naar Oost-Berlijn in 1961 niet meegemaakt, zijn ouders hebben er hem zo vaak en zo uitvoerig over verteld dat hij ieder moment van hun bewogen verblijf in Oost-Berlijn haarfijn kon reconstrueren.

De verteller heeft het over de opwinding van zijn moeder toen ze zich eindelijk voor het hotelletje bevond, waar ze Ilse, Werners weduwe, hoopte te vinden.

We zien Paul en Maria die voor het hotel staan en naar binnengaan.

Paul en Maria installeren zich op hun kamer.

Maria wil zo snel mogelijk naar het restaurant, waar ze Ilse, die hier volgens Schönfeld als kelnerin zou werken, hoopt te zien.

Ze bekijkt een paar keer een oude foto van Ilse en dreigt haar geduld te verliezen.

Paul maant haar aan niet te overhaast te werk te gaan, maar Maria kan het niet laten aan de kelnerin te vragen of ze geen collega heeft die Ilse heet.

"Misschien" is het voorzichtig antwoord.

De kelnerin vraagt naar de identiteit van de twee buitenlanders.

"We zijn Vlamingen. We hebben de man van Ilse nog gekend, vroeger" zegt Paul.

Ongezien voor Paul en Maria licht de kelnerin een paar vrouwelijke collega's in.

Door een klein venstertje in de keukendeur loeren twee ogen naar Paul en Maria, die hun maaltijd beëindigd hebben en hun hoop Ilse nu te ontmoeten voorlopig opgeven.

Ze willen opstaan, maar bevinden zich ineens oog in oog met Ilse, die beweert de bezoekers nog te herkennen door foto's die haar man tijdens de oorlog opstuurde.

Maria is door de opwinding een moment sprakeloos.

Ilse deelt mee dat haar dienst er bijna opzit, ze spreekt af met Paul en Maria waar ze elkaar straks kunnen ontmoeten.

Ilse ontvangt Paul en Maria in haar flat.

Er volgt een wederzijds aftasten.

Foto's die Werner jaren geleden opstuurde naar Ilse worden bovengehaald.

Ilse heeft het over haar korte bezoek aan België in 1953 en over het weinige dat er dan over Werner te weten gekomen is.

Er wordt gevraagd naar de reden van het bezoek van Paul en Maria.

Maria antwoordt dat Werner een goeie huisvriend was en dat ze al jaren hoopte Ilse ooit eens te ontmoeten.

Maar haar uitleg klinkt ergens vals, het ontsnapt Ilse niet dat Maria nog nerveus is.

Ilse wil zoveel mogelijk te weten komen over de lotgevallen van haar man tijdens de oorlog.

Ze houdt niet op Paul en Maria uit te vragen over de gebeurtenissen die zijn terechtstelling voorafgingen.

Paul en Maria beantwoorden alle vragen, het lijkt alsof Maria een paar keer nog iets meer te vertellen heeft, maar als Ilse haar dan met grote vragende ogen aankijkt, durft ze niet verder te spreken.

Paul en Maria op hun hotelkamer.

Een vertwijfelde Maria uit haar angst om de complete waarheid te vertellen aan Ilse.

Ze heeft veel steun aan Paul, die begrijpt hoe moeilijk zijn vrouw het heeft.

Bij de verdere kennismaking met Ilse, staat Maria een paar keer opnieuw op het punt dieper in te gaan op de gebeurtenissen tijdens de oorlog, maar telkens ontbreekt haar de moed.

Ze vernemen van Ilse dat ze met een groot probleem zit: ze mist haar zonen, die zoals zovelen op 16 augustus, bij de aanvang van de bouw van de Muur, nog net naar het Westen zijn kunnen vluchten.

Zij kan niet naar het Westen, haar gevluchte zonen kunnen allicht niet meer terug naar haar.

Ze ziet de toekomst zonder haar zonen, aan wie ze zich jarenlang krampachtig vastgeklampt heeft sedert de dood van haar man, zeer somber in.

Kon ze hen maar vervoegen in het Vrije Westen!

Terwijl we beelden zien van het toenmalige Oost-Berlijn, horen we de verteller: "Ilse was een van de vele slachtoffers van de onvrijheid in het Oostblok, een van de velen die niet gelukkig was in dit paradijs van het proletariaat.

Terwijl mijn moeder Oost-Berlijn verkende, piekerde ze wanhopig hoe ze Ilse kon helpen".

De hotelkamer, 's nachts:

Maria buigt zich over een plattegrond van Berlijn tot Paul, die wakker wordt, haar verzoekt ook te slapen.

Paul, Maria en Ilse bestuderen de plattegrond.

Maria vraagt Ilse uit over de manier waarop sommigen erin slagen over de Muur te geraken.

De eerste dagen ging het nog, nu is het zo goed als onmogelijk geworden, zegt Ilse.

Wel wordt er gefluisterd over organisaties die vluchtroutes uitstippelen, maar zoiets zou veel kosten.

Trouwens, het zijn misschien maar valse geruchten.

Maria vraagt of dat blauw op de kaart een rivier is?

"Ja," zegt Ilse, "dat is de Spree, die dwars door Berlijn loopt en de grens vormt tussen Oost- en West-Berlijn.

Na het geleidelijk aan optrekken van de Muur zijn veel mensen over de Spree kunnen vluchten.

Maar er doen geruchten de ronde dat de Oost-Berlijnse overheid versperringen op de Spree aangebracht heeft of op zal aanbrengen.

Er patrouilleren trouwens Vopo's aan de Oost-Duitse oever".

Maria knikt.

Ze broedt op iets.

"De Spree biedt geen oplossing." zegt Ilse. "Ik kan niet zwemmen".

"Ik wel" zegt Maria.

Ilse kijkt Maria niet-begrijpend aan.

Paul, Maria en Ilse aan de Spree.

Maria ziet wel Vopo's maar geen versperringen in het water.

Ze kijkt overal rond, neemt alles grondig in zich op, en als ze even alleen is met Ilse, vraagt ze indringend:

"Ben je bereid een berekend risico te lopen om in het Westen te geraken?"

Ilse begrijpt niet wat Maria van plan is, maar geeft een bevestigend antwoord.

Paul en Maria in hun hotelkamer.

Paul luistert verbijsterd naar Maria, die vol overtuiging haar plan om Ilse naar het Westen te smokkelen uitbrengt.

Maria's plan: Paul neemt de auto en rijdt met Ilse, die Maria's plaats inneemt, via de controleposten terug naar West-Duitsland als Ilse, van wie een vage gelijkenis met Maria reeds opviel aan de hand van de foto's tijdens de oorlogsjaren.

Als een en ander aan haar uiterlijk verandert, kan ze zich uitgeven voor Maria en gebruik maken van haar pas.

Bij de controleposten moet Ilse alleen zien dat ze geen Duits praat.

Misschien zal het nodig zijn haar haar een andere kleur te geven.

De vraag rijst natuurlijk: hoe moet Maria dan naar het Westen?

Maria zal als goeie zwemster over de Spree zwemmen.

Paul weigert categoriek en is tegen zo 'n gedurfd voorstel.

Er staat te veel op het spel: hun vrijheid, hun leven misschien, de zaak die hij opgebouwd heeft.

Maar Maria dringt aan.

Ze wil kost wat kost Ilse helpen.

Ilse is haar man verloren, Maria zal haar nu haar zonen terugbezorgen.

Paul blijft het een waanzinnig idee vinden.

Hij doet een tegenvoorstel om Ilse te helpen: hij kan haar een belangrijke som geld schenken, waarmee ze zich op een of andere manier over de grens kan laten smokkelen.

Maria gaat niet akkoord, ze gebruikt al haar talent om Paul voor haar plan te winnen: Paul weet toch waarom ze zo nodig Werners weduwe wil helpen.

Zij en Paul zijn de enigen die weet hebben van bepaalde vreselijke gebeurtenissen tijdens de oorlog.

Ze heeft het over ethische waarden die belangrijker zijn dan de meer materialistische argumenten van Paul.

Ze daagt Paul uit: Vergeet eens dat je een geslaagd zakenman bent, en toon eens dat je nog steeds de jonge man met lef bent, de verzetsman, waar ik als jong meisje verliefd op werd.

Paul bezwijkt onder haar overvloed van argumenten.

Hij heeft ook zo veel goed te maken tegenover zijn vrouw.
Hij geeft toe.
Paul en Maria voelen zich innig verbonden met elkaar nu.

Paul en Maria zetten hun plan uiteen bij Ilse.

Die reageert met angst.

Maar Maria kan haar overtuigen dat het plan veel kans op slagen heeft.

Ilse vraagt waarom vooral Maria, die de Spree moet overzwemmen zo 'n risico wil lopen voor haar.

Maria wil haar hart uitstorten maar zegt tenslotte alleen dat ze zich altijd schuldig gevoeld heeft omdat haar man enkel in leven is kunnen blijven door de dood van de onschuldige Werner.

De voorbereidingen voor de vlucht over de Muur worden getroffen: het uiterlijk van Ilse wordt aangepast.

Het drietal gaat nog eens grondig de situatie aan de Spree bestuderen.

Waar en wanneer patrouilleren er Vopo's.

Er wordt een badpak gekocht voor Maria en Maria doet haar best om Ilse, die af en toe twijfelt aan het hele opzet, een hart onder de riem te steken.

De nodige voorbereidingen zijn getroffen.

Het plan moet uitgevoerd worden.

Paul en Maria, die zich van het groot gevaar bewust zijn, zoeken steun bij elkaar.

De uitvoering van het plan.

Grote spanning door beelden afwisselend van Paul en Ilse die met de nodige obstakels de controleposten doorkomen en Maria die onder niet minder gevaar over de Spree zwemt.

Er wordt op haar geschoten, maar ze weet de overkant van de rivier te bereiken.

Paul en Ilse helpen Maria op de andere over.

De drie vallen in elkaars armen.

Paul, Maria en Ilse bevinden zich in een hotelkamer.

Ze zijn er in geslaagd de zonen van Ilse op te sporen.

Paul en Maria zijn getuige van het ontroerend weerzien van Ilse en haar zonen.

Franz, de oudste zoon bedankt de Vlamingen uitvoerig.

Hij verneemt dat ze zijn vader tijdens de oorlog in dramatische omstandigheden gekend hebben.

Toch begrijpt hij één ding niet: wat heeft Maria bewogen om zo 'n groot risico te lopen?

Maria wil praten, maar durft niet.

Franz dringt aan.

Alle ogen zijn op Maria gericht.

Ook Paul dringt aan dat Maria eindelijk, na al die jaren zou spreken.

Ze moet de ballast kwijt, waar ze al jaren gebukt onder gaat.

Maria begint tenslotte met veel moeite te spreken.

De bekentenis van Maria.

Afwisselend Maria met haar toehoorders die reageren en vragen stellen en flashbacks.
(Oppassen: er zijn reeds flashbacks in VII als Maria vertelt aan Ilse! Deze mogen hier niet dezelfde zijn!)

- vriendschap met Werner
  - spionage man
  - koerier
  - onderzoek Gestapo
  - aanhouding Werner
  - vlucht Werner. Ze laten hem onderduiken bij boertje.
  - Maar ook net rond Paul spande zich: ook aangehouden
  - Familieraad. Er werd naar oplossing gezocht.
  - Cyriel: oplossing: Werner verraden! Ik weigerde verontwaardigd!
  - Maar dan bood V.N.V.-er hulp.
  - Ik weigerde, maar liet me tenslotte, om mijn man te redden, overtuigen. Ik bekende V.N.V.-er dat ik wist waar Werner zat.
Hij moest meer bezwarende bewijzen hebben: documenten uit het kadaster, nog dollars.
Zij eist garanties dat Werner kan vluchten of zo. V.N.V.-er: (Hard) Nee.
Hij moet er aan om uw man te redden.
  - Ik heb hem verraden.
Beelden hoe ze aan V.N.V.-er boerderijtje aanwijst.
Hoe V.N.V.-er documenten verstopt.
  - ze stort ineen
  - ze krijgt vergiffenis
-